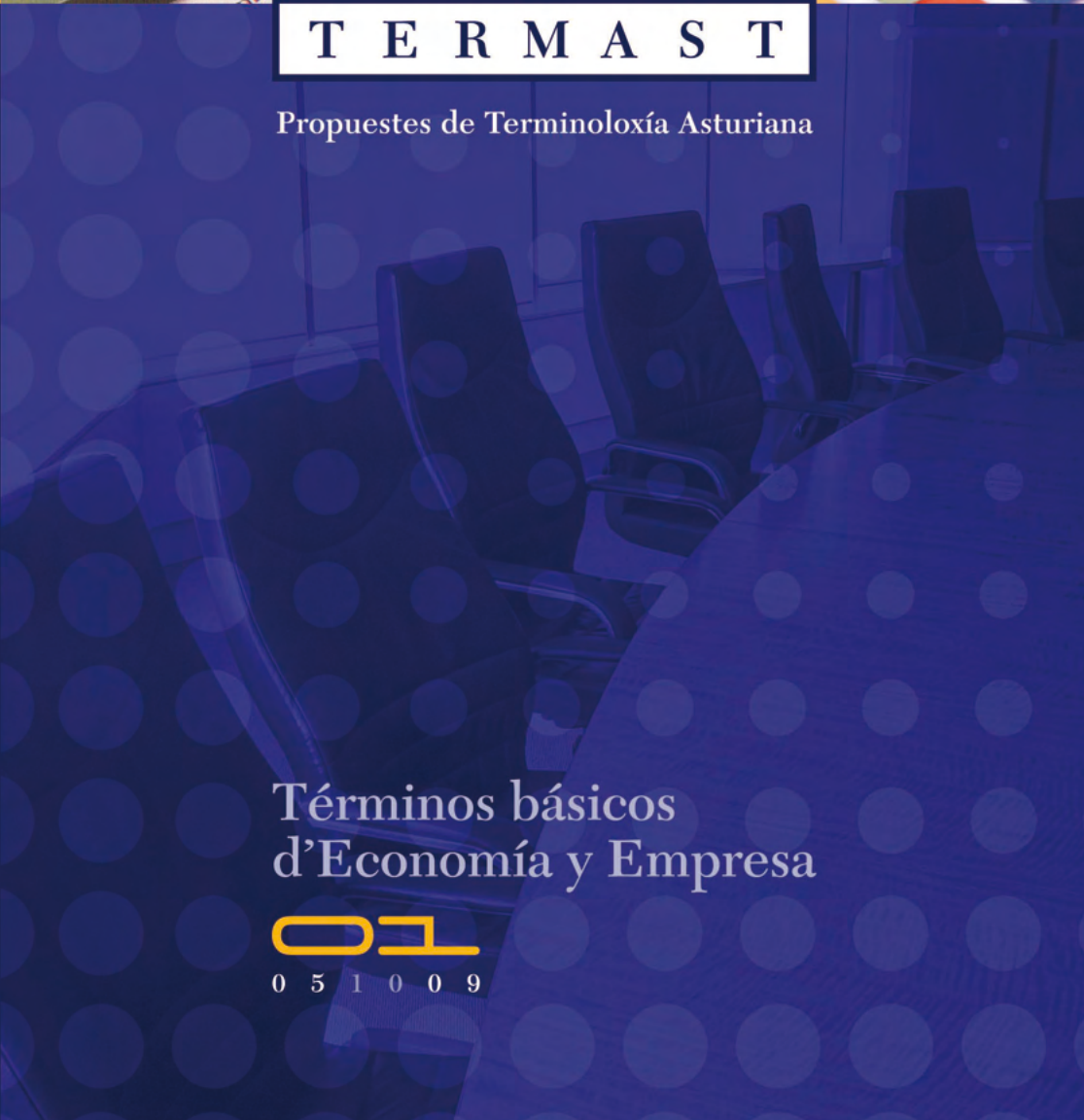

ta”

T E R M A S T

Propuestas de Terminología Asturiana

Términos básicos
d’Economía y Empresa

OL
0 5 1 0 0 9

**Términos básicos
d'Economía y Empresa**

Propuestes de Terminoloxía Asturiana

Términos básicos d'economía y empresa

**Guillermo Ovidio Villa Balbona
Fernanda Valdés Rodríguez**

**ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA
Uviéu, 2009**

Col sofitu del Gobiernu del Principáu d'Asturies

© Guillermo Ovidio Villa Balbona & Fernanda Valdés Rodríguez

© D'esta edición: Academia de la Llingua Asturiana

Diseñu de la coleición: Monchi Pedreira

ISBN: 978-84-8168-482-7

D. LL.: AS-4558/2009

Imprentáu por: Gráfiques Ápel. Xixón

¿Qué ye TERMAST?

TERMAST ye'l centru encargáu de la coordinación xeneral de les xeres terminolóxicques venceyaes a la llingua asturiana y surde en xineru de 2009 per aciu del pautu robláu ente tres entidaes asturianas: el coleutivu Softastur, el Colexu d'Inxenieros n'Informática del Principáu d'Asturies y l'Academia de la Llingua Asturiana.

La idea cimera de TERMAST ye la ellaboración de propuestas terminolóxicques d'aplicación a los nuevos usos de la llingua asturiana y la disponibilidad de consulta al traviés d'una estaya concreta dientro de la páxina Web de l'Academia de la Llingua Asturiana.

A la escontra d'otros entamos y propuestas normativas de l'ALLA, TERMAST quier que seyan iniciatives individuales o grupales concretes les que dean a la conocencia pública la so particular propuesta de solución a los problemes terminolóxicos del asturianu nos estremaos contestos comunicativos: ámbitu científicu, de les nueves teunoloxíes, económicu, sociolóxicu, humanísticu... Estes propuestas tarán al algame de los usuarios de la llingua asturiana, de mou que sedrán éstos —col so usu o refugu— los que dirán dando-yos calter de normalidá, de mou que llueu d'ello l'Academia pueda dir inxiriéndolos dientro de los sos calces normativos.

Darréu de lo anterior, TERMAST fai'l brinde a los especialistas de los distintos ámbitos del conocimientu pa que, dempués d'un estudiu fondu de les necesidaes terminolóxicques del asturianu nun aspeutu concretu, faigan llegar a esti centru de coordinación xeneral les sos propuestas, na seguranza de que TERMAST, tres un rápidu procesu de revisión y, nel so casu, d'axuste, pueda espublizales al traviés de la canal *online* conseñada.

Uviéu, 8 de xunetu de 2009

ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA

Nota d'edición

Axúntense nesti volume términos rellacionaos col mundu de la economía y de la empresa, siguiós de la definición que correspuenda. Los más d'ellos son términos téunicos, aunque se recueyen tamién dalgunes espresiones con variación estilística de mena familiar o coloquial.

Les definiciones de les voces recoyíes nesti trabayu ufiértense en dos niveles:

- a) El léxicu qu'apaez recoyíu nel DALLA reproducise con toles sos carauterístiques de definición y etiquetáu, márcase con lletra cursiva y caltién la numberación asignada nel diccionariu normativu. Esti criteriu aplícase tamién a la entrada, marcada en negrina y que se pon igualmente en cursiva, ufiertando d'esta manera una visualización direuta según se conseña nel *Diccionariu* de l'Academia.
- b) El léxicu que nun apaez recoyíu nel DALLA, aportación del autor, impréntase siempre en lletra redonda, numberando les so definiciones cuando ye'l casu coles lletres *a, b, c...*
- c) En casu de dase nuna entrada definiciones del DALLA y otres apurries pol autor inxértense primero les conseñaes nel *Diccionariu* de l'Academia.

A, a

abonar: *v.* **3** Pagar [una deuda, una factura]. **4** Facer sociu de [una entidad], de [una sociedad]. **a** Facer una anotación nel haber.

absentismu, l': *sust.* Costume del propietariu de vivir fuera del llugar onde tien los sos bienes.

absentista, l'/l'(a): *sust.* Que practica l'absentismu.

abondanza, l'(a): *sust.* Cantidá [grande de daqué]. **a** Estáu nel que se puen satisfacer completamente les necesidaes del coleutivu humanu de bienes y servicios; na práctica económica sólo hai verdadera abundanza naquellos bienes nomaos llibres o non económicos (exemplu: l'aire).

acaparamientu, l': *sust.* Aición y efeutu d'acaparar.

acaparar: *v.* Agarrar [daqué pa usalo solo ún, ensin que los demás lo puean usar]. **3** Atropar, axuntar [munches cosas, muncha cantidá de daqué]. **a** Comprar muncha cantidá de mercancía pa revender al consumidor a precios más altos.

acelerador, -ora, -or (-oro): *ax.* Qu'acelera. **2** Dau a acelerar. || **Principiu acelerador,** llei económica que diz que los cambeos na demanda de bienes terminaos producen cambeos mayores na demanda d'equipos que s'usen pa fabricalos.

acreedor, -ora, l'/l'(a): *sust.* Persona [que tien una deuda ensin cobrar]. **a** Persona física o xurídica con quien se tien una deuda pol suministru de bienes o servicios non pagaos.

acreedor, -ora, -or (-oro): *ax.* **a** Que tien aición o derechu a pidir el cumplimientu de dalguna obligación. **b** Que tien derechu a que se-y satisfaga una deuda. || **Cuenta acreedora,** partida contable que reflexa un saldu acreedor. || **Saldu acreedor,** saldu onde l'haber d'una cuenta ye superior al debe. Nuna cuenta del balance de situación ye un pasivu, nuna cuenta de perdes y ganancies ye un ingresu.

acreditar: *v.* **2** *Demostrar [que daqué ye auténtico].* **a** Facer una anotación nel haber.

acrónimu, l': *sust.* **a** Sigla que se pronuncia como una pallabra. **b** Vocablu formáu pola unión d'elementos de dos o más pallabres.

acta, l'(a): *sust. Escritu [onde se recueye l'acuerdu, el resultáu d'una xunta, d'unes eleiciones].* **a** Informe escritu onde se recueye lo qu'asocedió nuna xunta, nun grupu; al entamu de caúna de les xuntes los convocaos tienen que lleer y aprobar l'acta de la sesión cabera. || **Acta d'inspeición fiscal**, acta que recueye l'actuación fecha por un inspeutor nuna inspeición pa cuantificar los impuestos. || **Acta notarial**, documentu onde un notariu acredita fechos que vio tando presente o que-y consten. || **Llevar acta**, poner l'acta per escritu.

activismu, l': *sust. Trabayu [activu dientro d'un sindicatu, d'un partíu políticu].*

activista, l'l'(a): *sust. Persona [que milita activamente dientro d'un partíu políticu, d'un sindicatu].*

activu, -a, -o: *ax. Que tien actividá. 3 Que produz intereses económicos. || N'activo, trayando, ocupando un puestu de trabayu.*

activu, l': *sust.* **a** Parte del balance que recueye tolos bienes y derechos que tienen contabilidá una empresa, una institución, una persona. **b** Conxuntu de medios tanxibles ya intanxibles y les inversiones financieres permanentes que tienen caráuter duraderu y nun tán destinaes a la venta. || **Activu amortizable**, activu que se deprecia pol usu, polo que se pue amortizar. || **Activu circulante**, bienes y derechos d'una empresa que son llíquidos (caxa, bancos, activos financieres a curtíu plazu) o que puen convertise n'efectivu enantes del plazu d'un añu (clientes, esistencies). || **Activu financieru**, activu que recueye'l dineru de caxa y bancos, títulos-valores y cuentes por cobrar. || **Activu fixu**, activu inmovilizáu. || **Activu intanxible**, activu inmaterial (patentes, llicencies) que ye amortizable y que tien una vida económica superior a un añu. || **Activu real**, activu que recueye los elementos tanxibles de la empresa (tierras, edificaciones, muebles, máquines, otros bienes). || **Activu realizable**, activu que pue facese llíquidu nun plazu curtíu. || **Activu tanxible**, activu de naturaleza material. || **Cuentas d'activu**, cuentas del llau izquierdu del balance onde se rexisten los bienes y derechos que tienen una empresa.

actualizar: *v.* *Poner actual o [más] actual. 2 Ponese actual o [más] actual. t. prnl.*

|| **Actualizar pagos, rentes**, llevar el valor de los pagos, de les rentes al momentu actual. || **Actualizar un equipu informáticu**, poner al día los componentes d'un equipu informáticu. || **Actualizar un programa informáticu**, instalar una versión nueva d'un programa d'ordenador que yá se tien.

actuar: v. *Facer una aición o aiciones. 4 Exercer les funciones propies [d'un cargu, d'un trabayu].*

acumulación, l'(a): sust. *Aición y efeutu d'acumular.* || **Acumulación de capital,** términu del marxismu que fai referencia al aumentu de capital que se produz col pasu del tiempu nuna empresa, nuna actividá, nun país.

acumular: v. *Axuntar, poner xunto.*

adeudar: v. *Deber, tener ensin pagar [una cantidá], ensin devolver [un favor]. a* Añader una cantidá de dineru que se debe nuna cuenta. || **Adeudar una cuenta,** facer una anotación nel debe d'una cuenta.

adquirir: v. *Comprara, facese l'amu de [daqué empara de dineru].*

aduanera, l'(a): sust. *Oficina [de control de persones y mercancíes qu'hai nes fronteres, nos puertos y nos aeropuertos]. a* Derechos percibíos por esta oficina.

afianzar: v. *Responder por [daquién]. 2 Facer [más] seguro, [más] firme [daqué]. 3 Facese [más] seguro, [más] firme [daqué]. t. prml. a* Dar una fianza como garantía del cumplimentu d'una obligación.

aforrar: v. *Dexar de gastar daqué [pa guardar y tener una cantidá mayor d'ello, d'emplegar un tiempu faciendo daqué].*

aforru, l': sust. *Aición y efeutu d'aforrar. 2 Cantidá [de dineru que s'aforra]. ||* **Caxa d'Aforros,** entidá de caráuter bancariu [*que dedica parte de los sos fondos a fines sociales*].

aición, l'(a): sust. **2** *Intención, idea o actitú [cola que s'empobina ún hacia'l llógru de dalgún oxetivu]. 5 Títulu [que demuestra que ye auténticu'l valor d'una porción de capital]. a* Parte o fraición del capital social d'una sociedá anónima. **b** Partes iguales nes que ta dividíu'l capital escriturao d'una Sociedá Anónima. Clasifíquense en series según los sos derechos y el so valor nominal. || **Aición al llevador,** aición que nun ye nominativa, solamente tien derechos quien la amuesa. || **Aición ensin derechu a votu,** aición que nun concede al so titular el derechu al votu nes xuntes xenerales de la sociedá; empara d'ello tien otros derechos económicos. || **Aición nominativa,** aición na que'l nome del titular vien escritu espresamente. || **Aición parcialmente desembolsada,** aición na que'l titular fizo parte de l'aportación; esta aición llegalmente debe ser nominativa. || **Aición preferente,** aición que tien un caráuter especial, que pue garantizar dividendos fixos o variables, a cambiu de la perda d'otros derechos del aicionista. || **Aición totalmente desembolsada,** aición aportada totalmente pol titular.

aicionista: ax. *Que tien aiciones,* polo que ye sociu de la empresa. En xeneral los titulares d'aiciones tienen el derechu de tar informaos, de recibir el dividendu, de votar nes xuntes xenerales de la sociedá (a nun ser que tengan aiciones ensin votu), de participar nel repartu del patrimoniu nel casu

de lliquidación y tamién de derechu preferente de soscripción de nuevas aiciones. || **Aicionista mayoritariu**, aicionista que representa a más del cincuenta por cientu de les aiciones con derechu a votu. Nun ye precisu ser el dueñu de toes eses aiciones, pue axuntase con otros aicionistes. || **Aicionista minoritariu**, aicionista que nun dispón de la mayoría de les aiciones con derechu a votu, axuntándose a otros aicionistes pue exercer un poder de decisión grande.

alcista, l'/(a): sust. Persona [que xuega al alza de valores na Bolsa].

alministración, l'(a): sust. Aición y efeutu d'alministrar. **2** Cargu o función del alministrador. **3** Sitiu [onde trabaya un alministrador]. **4** Conxuntu d'organismos [qu'alministren un país, una empresa]. || **Alministración Autónoma**, Alministración Pública de les Comunidaes Autónomes. || **Alministración Central**, Alministración Pública del gobiernu del Estáu. || **Alministración Económica**, Alministración Pública que tien al so cargu la recaudación de les rentes y el pagu de les obligaciones públiques. || **Alministración Municipal**, Alministración Pública que cuida los intereses del Conceyu. || **Alministración Provincial**, Alministración Pública que ta al cargu de los gobernadores y de la Diputación de cada provincia. || **Alministración Pública**, organización que xestiona los servicios y executa les lleis nun campu determináu y que ye independiente del poder llexislativu y del xudicial. || **Alministración Tributaria**, organismu del Estáu encargáu de recaudar los impuestos y perseguir el fraude.

alministraderu, -a, -o: ax. Que se pue alministrar.

alministrador, -ora, l'/(a): sust. Persona [qu'alministra].

alministrador, -ora, -or (-oro): ax. Qu'alministra. **2** Dau a alministrar.

alministrar: v. Dirixir [l'emplegu del dineru, de los bienes d'una casa, d'una empresa, d'un país]. **2** Axustar el gastu, el consumu de daqué a una midida. **a** Ordenar, disponer, organizar (la hacienda, los bienes, les empreses).

alministrativu, -a, l'/(a): sust. Persona [que trabaya nuna oficina de l'alministración]. **a** Persona perteneciente a l'alministración. **b** Persona emplegada na alministración d'una entidá.

alministrativu, -a, -o: ax. De l'alministración. || **Actu alministrativu**, actu xurídicu que surde d'una alministración pública. || **Derechu alministrativu**, parte del ordenamientu xurídicu que regula l'Alministración Pública, la so organización, los sos servicios y les rellaciones colos ciudadanos. || **Silenciu alministrativu**, pasividá de l'Alministración. || **Xestor alministrativu**, profesional que se dedica énte l'Alministración Pública a mover y dar puxu a los asuntos de particulares, d'empreses o de sociedaes.

alministru, l': sust. Aición y efeutu d'alministrar.

alquilar: *v.* *Facer usu de [daqué ayeno pagando]. 2 Dexar facer usu de [dalguna propiedá cobrando].*

alquiler, l': *sust.* *Aición y efeutu d'alquilar. 2 Cantidá [que se paga o cobra por una propiedá al alquilala]. a* Cantidá de dineru que paga l'arrendatariu al arrendador pol usu d'un bien.

alza, l'(a): *sust.* *Aición y efeutu d'alzar o alzase.*

alzar: *v.* *Llevar, mover [contra arriba].*

amortización, l'(a): *sust.* *Aición y efeutu d'amortizar. a* Depreciación que se produz nos bienes del activu fixu pola mor del usu a lo llargo de la so vida útil, por quedar obsoletu o por otres causes. || **Amortización acumulada,** cuenta contable que recueye tolos años, dende la so puesta en serviciu les dotaciones por amortización del inmovilizáu; esta cuenta amuézase nel activu del balance menguando'l valor del inmovilizáu. || **Plan d'amortización,** tables d'amortización oficialmente aprobaes pa caún de los bienes del activu fixu de les empreses, si les tables oficiales nun s'axusten a unes circunstancias determinaes, el sistema fiscal español permite a les empreses plantegar un nuevu plan d'amortización. || **Tasa d'amortización,** porcentaxe que, aplicáu sobre la base amortizable, da la cuota d'amortización de cada periodu.

amortizar: *v.* *Pagar [una deuda o parte d'ella]. 2 Recuperar [lo invertió económicamente en daqué]. 3 Suprimir [plazes, puestos de trabayu]. a* Rebaxa continuada del valor d'un activu a lo llargo del tiempu pol usu, por quedar obsoletu o por otres causes.

análís, l': *sust.* *Análisis.*

análisis, l': *sust.* *Descomposición o descripción [de les partes que formen un tou]. 2 Estudiu [detalláu de daqué].*

analóxicu, -a, -o: *ax.* Representación de la información a través d'una señal que camuda de tamañu y d'intensidá de manera constante.

anarquía, l'(a): *sust.* *Sistema [políticu o social onde nun hai nengún tipu de gobiernu]. 2 Desgobiernu, desorde.*

anarquismu, l': *sust.* *Doctrina política [que defende un sistema ensin autoridá, ensin Estáu, y onde los individuos deciden llibremente la conducta que consideren más conveniente]. || Proudhon y l'anarquismu,* el movimientu anarquista tien el so raigañu nos enciclopedistes franceses y fue desarrolláu por Proudhon. Pierre Proudhon (1809-1895), ideólogu francés, plantegó que l'orde podía caltenese mediante l'autocontrol del individuu. Pa él ésti ye un ser imperfeutu polo que cualquier cambéu social esixe la reforma moral de les persones. Propón la desapaición del gobiernu, del creitu, de la banca y del dineru. || **Anarquismu coleutivista (anarcocoleutivismu) y Bakunin,** Mijail Alexándrovich Bakunin

(1814-1876), anarquista rusu y teóricu del anarcocoleutivismu, pertenez a la corriente de pensamientu anarquista de la economía, y afirma que la propiedá de los medios de producción debe ser social y tar alministrada polos propios trayayadores; éstos axuntaríense n'asociaciones por semeyances, que taríen confederaes. Sicásí, estes asociaciones gozaríen d'autonomía p'autoxestionar los medios de producción y los trayayadores habríen recibir el productu total del so trayayu.

antiglobalización, l'(a): *sust.* Movimientu a la escontra de la globalización. || **Antiglobalización económica,** tendencias que cuestionen el procesu o conxuntu de procesos globales de dimensión planetaria que conformen la globalización económica, financiera y comercial. Entámase asina un nuevu finxu ideolóxicu que reproduz el dilema llocal-global.

anualidá, l'(a): *sust.* *Cualidá d'anual.* **2** *Paga o cobru [que se fai una vez al añu].*
a Serie de pagos anuales iguales a lo llargo d'un númeru d'años empara d'un cobru immediatu en dineru. **b** Pagu anual que se da p'amortizar una deuda. El cálculu de les anualidaes tien que facese teniendo en cuenta la cantidá total entregada al iniciu y una tasa d'interés dada. **c** Cantidá de dineru entregada o recibida tolos años durante un periodu de tiempu determináu o de por vida.

apoderamientu, l': *sust.* *Aición y efeutu d'apoderar o apoderase.*

apoderar: *v.* **2** *Dar poder [una persona a otra pa que la represente].*

apoderáu, -ada, l'l'(a): *sust.* *Persona [que tien el poder d'otra pa representala].*

apodrar: *v.* *Apoderar.*

aportar: *v.* **4** *Contribuyir con [dineru], con bienes, con [trabayu pa facer daqué].*

arancel, l': *sust.* *Tasa [oficial qu'hai que pagar nuna aduana, nun ferrocarril].* **a** Impuestu qu'hai que pagar nuna aduana al importar o esportar mercancíes.

arbitrar: *v.* *Xulgar [acordies con un reglamentu nuna competición o nun enfrentamientu].* **2** *Mediar [nun enfrentamientu].*

arbitrase, l': *sust.* *Aición y efeutu d'arbitrar.* **a** Actuación a través de la que les partes que disputen sométense al criteriu d'una tercera persona física o xurídica.

arbitriu, l': *sust.* *Derechos o impuestos colos que se recauden fondos pa gastos públicos, polo xeneral municipales.*

archivu, l': *sust.* *Sitiu [pa guardar n'orde los documentos].* **2** *Conxuntu [de documentos archivaos].* **a** Sitiu onde se guarden unu o más documentos informáticos nel sistema operativu. **b** Conxuntu d'unu o más documentos informáticos nel sistema operativu.

aritmética, l'(a): *sust. Ciencia matemática [qu'estudia los números y les operaciones que se faen con ellos].*

arquéu, l': *sust. Reconocimientu, cuenta y comprobación de los bienes existentes. || Arquéu de caxa, reconocimientu de los caudales y xustificantes qu'hai na caxa d'una oficina, d'una corporación, d'una casa.*

arrendar: *v. Facer usu de [daqué ayeno pagando]. 2 Dexar facer usu de [dalguna propiedá cobrando]. a Alquilar. b Ceder cobrando o adquirir pagando un preciu pol usu o aprovechamientu de coses, obres o servicios. || Nun arrendar la ganancia, *expresión que se diz cuando ye mayor l'esfuerciu que supón daqué que'l bien que proporciona.*

artículu, l': *sust. División [de les ordenaes o numberaes nun escritu, nun reglamentu]. 2 Oxetu o cosa [cola que se comercia]. || Artículu de reclamu, mercancíes que los comercios de venta al por menor vienden a un preciu especial p'atrayer a los clientes. || Facer l'artículu, aconseyar la compra del productu qu'ofrez un vendedor emponderando les sos cualidaes. b Afalagar a daquéu o los méritos d'un fechu col envís de consiguir la so voluntá.*

asalariáu, -ada, l'l'(a): *sust. Que recibe un salariu pol so trabayu.*

asentar: *v. Inscibir [nun rexistru]. a Anotar nuna contabilidad.*

asientu, l': *sust. Aición y efeutu d'asentar o asentase. a Anotación de daqué. || Asientu contable, anotación que se fai nos llibros de cuentas pa rexistrar una operación contable.*

asíncrona: *ax. Tipu de comunicación qu'utilicen los módems n'informática onde cada byte se tresmite del emisor al receptor de mou independiente.*

atesoramientu, l': *sust. Aición y efeutu d'atesorar.*

atesorar: *v. Acumular [dineru y coses de valor].*

auditar: *v. Esaminar la xestión económica d'una entidá pa certificar si s'axusta a lo que ta ordenao na llei y les costumes.*

auditor, -ora, l'l'(a): *sust. Persona [qu'asesora sobre lleis]. Persona [que tien por oficiu revisar les cuentas d'una empresa, d'una asociación]. a Persona que fai trabayos d'auditoría. || Auditor esternu, persona que fai llabores d'auditoría y que nun ta emplegáu na empresa que s'audita. || Auditor internu, persona que fai llabores d'auditoría y que trabaya na empresa que s'audita.*

auditoría, l'(a): *sust. Sitiü [onde trabaya un auditor] 2 Revisión [de les cuentas que fai l'auditor]. a Emplegu d'auditor. || Auditoría Alministrativa, análisis de la xestión de caún de los sectores d'una empresa que constata'l cumplimientu de los oxetivos planteaos pola direición. || Auditoría contable, revisión de la contabilidad d'una empresa, d'una sociedá, fecha por un auditor. || Auditoría esterna, auditoría fecha por un auditor esternu.*

|| **Auditoría interna**, auditoría fecha por un auditor internu. || **Auditoría operacional**, auditoría que valora los controles internos afitaos nuna unidá económica pa facer cenciellu'l trabayu del auditor.

ausentismu, P: *sust.* Astención del personal d'una empresa d'acudir al trabayu con motivu xustificáu o ensin él.

autarquía, P(a): *sust.* Política de l'autosuficiencia económica d'un estáu, d'una rexón, d'una empresa.

autofinanciamientu, P: *sust.* Práutica de retener recursos financieros xeneraos pola propia empresa, polo común beneficios nun distribuyíos, que se destinen a operaciones d'inversión.

autosuficiencia, P(a): *sust.* Cualidá d'autosuficiente.

autosuficiente: *ax.* *Que ye capaz d'arreglase ensin l'ayuda de naide.*

autoxestión, P(a): *sust.* Xestión direuta [d'una empresa, d'una institución poles persones que la componen]. **a** Réxime d'organización y funcionamientu onde los propios trabayadores participen nes decisiones d'una empresa.

autoxestionariu, -a, -o: *ax.* De l'autoxestión. **2** Partidariu de l'autoxestión.

aval, P: *sust.* Documentu o firma [cola que s'avala]. **a** Actu col qu'una persona física o xurídica se fai responsable de les deudes, de la conducta o del cumplimientu d'una obligación d'otra persona.

avalador, -ora, -or (-oro): *ax.* Qu'avala. **2** Dau a avalar.

avaluar: *v.* **2** Responder [con daqué] a un empréstanu.

axencia, P(a): *sust.* **2** Oficina [secundaria d'una empresa, d'una organización, d'un organismu]. **a** Sitiu onde se faen trámites. || **Axencia Tributaria**, organismu de la Hacienda Pública encargáu de recaudar los tributos.

axente, P(a): *sust.* Persona [que trabaya faciendo trámites d'asuntos ayenos]. || **Axente tributariu**, persona qu'actúa en nome de l'Axencia Tributaria.

axuntar: *v.* **5** Aforrar, amontonar [bienes, dineru]. **a** Poner xuntos documentos.

axustador, -ora, -or (-oro): *ax.* Qu'axusta. **2** Dau a axustar.

axustadura, P(a): *sust.* Aición y efeutu d'axustar o axustase.

axustamientu, P: *sust.* Aición y efeutu d'axustar o axustase.

axustar: *v.* Poner [el preciu de daqué]. **2** Ponese d'alcuerdu [nes condiciones económicas d'un negociu, d'un trabayu les persones interesaes]. **a** Almitir y lliquidar el montante d'una cuenta.

axuste, P: *sust.* Aición y efeutu d'axustar o axustase.

B, b

balance, el: *sust.* **3** *Revisión [del estáu de les cuentas d'un negociu, d'unes circunstancies].* **4** *Documentu [onde se recueye'l resultáu d'una revisión de cuentas, l'estáu d'una situación].* **a** Informe contable compuestu pol activu, el pasivu y el netu patrimonial, que recueye, acordies con un sistema, los elementos patrimoniales valoraos d'una empresa, d'una sociedá y que reflexa les operaciones nun periodu dau y la situación económica de la mesma. || **Balance conxuntu**, informe contable que resulta de xunir los balances individuales d'un grupu empresarial. || **Balance d'apertura**, informe contable que reflexa la situación económica y financiera d'una empresa al entamu de l'actividá o del exerciciu económicu. || **Balance de situación**, informe contable que reflexa la situación contable d'una empresa nuna fecha determinada. || **Balance de sumes y saldos**, informe contable formáu pola suma de los saldos de toles cuentas de la contabilidad d'una empresa nun momentu dau. || **Balance final**, balance de situación al zarrar un exerciciu contable col oxetivu de calcular los resultaos del mesmu.

bancu, el: *sust.* **5** *Entidá [que negocia colos fondos qu'aporten los sos aicionistes y que depositen los sos clientes].* **6** *Sitiu [onde s'asitia una entidá que negocia colos fondos qu'aporten los sos aicionistes y que depositen los sos clientes].* **a** Establecimientu públicu de creitu, constituyú en sociedá por aiciones. **b** Negociu de vixilar depósitos y emprestar dineru. || **Bancu Central**, bancu, polo xeneral públicu, qu'executa la política del gobiernu. | Bancu qu'alministra'l sistema financieru d'un país. || **Bancu de datos**, bancu de recoyida de datos referíos a una materia determinada, que puen utilizar distintos usuarios n'informática.

base, la: sust. **4** Razón [que sofita una idea, un fechu]. **6** Puntu [de referencia nuna midida, nun cálculu]. **14** Cantidá [que se multiplica por sí mesma tantes vegaes como indica l'índiz nuna potencia]. **15** Númberu [del que son función otros números]. || **Base de cotización**, cantidá del salariu sobre la que se calcula la cuota d'aportación d'un trabayador a la Seguridá Social. || **Base de datos**, conxuntu de datos organizaos colos que se pue conseguir aína diferentes tipos d'información. || **Base impositiva**, cantidá de dineru que representa una capacidá económica sobre la que se calcula'l pagu de los tributos. || **Base lliquidable**, cantidá de dineru que resulta de resta-y a la base impositiva les reducciones llegalas que-y corresponden a cada tributu. || **Base reguladora**, cantidá de dineru que sirve como base pa calcular l'asistencia económica que concede la Seguridá Social a les persones que tengan derechu. || **Bases de presentación**, conxuntu de normes que se fixen pa la presentación de les cuentas anuales.

beneficiu, el: sust. **3** Ganancia [que se saca nun negociu, nun cargu, nuna herencia]. **a** Diferencia positiva al mercadexar cuando'l preciu de la venta ye mayor que'l costu d'un bien o serviciu. || **Beneficios acumulao**s, suma de los beneficios non distribuyíos nún o en más exercicios de la vida económica d'una empresa qu'integren el netu patrimonial xunto al capital y les reserves. || **Beneficios fiscales**, bonificaciones tributaries concedíes a les persones físiques y xurídiques col oxetu de dar puxu a dalgunes actividaes económiques. || **Beneficiu brutu**, diferencia positiva resultante de resta-y al preciu de les ventes el costu de les ventes. || **Beneficiu d'actividaes ordinaries**, resultáu positivu de suma-y al beneficiu d'esplotación el resultáu financieru. || **Beneficiu d'esplotación**, cantidá resultante de deducir de los ingresos los gastos xeneraos pola operación normal de la empresa. || **Beneficiu enantes d'impuestos**, resultáu positivu de deducir de los ingresos tolos gastos, a esceición del Impuestu sobre Sociedaes. || **Beneficiu lliquidu**, resultáu final de restar tolos gastos a tolos ingresos. || **Beneficios nun distribuyíos**, beneficios d'una empresa que nun se reparten como dividendos, sinón que se destinen a recursos propios. || **Beneficiu por aición**, resultáu de dividir el beneficiu dempués d'impuestos ente'l númberu total d'aiciones en circulación d'una sociedá.

bien, el: sust. **3** pl. Conxuntu de cosas [de valir que tien una persona, una familia]. **a** Cualquier cosa que satisfaga una necesidá. || **Bien inmueble**, propiedá que nun se pue treslladar d'un sitiu a otru. | Tierres, edificios, construcciones. || **Bien movable**, propiedá que se pue tres-

lladar de llugar ensin estropiciu. || **Bienes complementarios**, bienes que tienen que consumirse conjuntamente para satisfacer una necesidad; la disminución del precio de un bien provocará, además de un incremento en su demanda, un aumento de la demanda del otro bien complementario (ejemplo: los coches y la gasolina). || **Bienes comunales**, bienes que pertenecen a un municipio u otra entidad local y están destinados al aprovechamiento de los vecinos. || **Bienes duraderos**, bienes utilizados a lo largo de periodos de tiempo tan largos que los mismos se producen un progresivo deterioro, pueden ser bienes duraderos de capital y bienes duraderos de consumo. || **Bienes gananciales**, *conjunto de cosas de valor llograes tando casaos y que pertenecen a los dos miembros del matrimoniu*. || **Bienes inferiores**, bienes que se comprenden en cantidades relativamente grandes cuando los niveles de renta son bajos y que se sustituyen o comprenden en cantidades inferiores cuando el nivel de renta aumenta (ejemplo: el sucedáneo del chocolate y el chocolate). || **Bienes libres**, bienes, no económicos, que no tienen valor en el mercado porque son abundantes en la naturaleza, de manera que todo el mundo tiene acceso a ellos (ejemplo: el aire). || **Bienes sustitutivos**, bienes que se pueden utilizar indistintamente; el aumento de la demanda de un bien produce la disminución de la demanda del otro bien sustitutivo (ejemplo: el bolígrafo y la pluma estilográfica). || **Escondedura de bienes**, acción de guardar bienes con el objeto de safarse de reclamaciones patrimoniales o de tributos.

binariu, -a, -o: *ax. Que ta compuestu de dos elementos o unidaes.* || **Sistema binariu**, sistema de representación numérica que usa el «0» y el «1» como elementos.

bolsa, la: *sust. 10 Mercáu [onde se compren y vienden aiciones, valores d'empreses]. 11 Sitiu [onde se fai'l mercáu de compraventa d'aiciones, de valores d'empreses. a Sitiu onde se fai'l mercáu de compraventa d'aiciones, obligaciones, bonos y otros activos financieros. || Bolsa de valores*, mercado organizado donde se hacen las compraventas de acciones, obligaciones, bonos y otros activos financieros. || **Índice de bolsa**, índice compensatorio proporcional relacionado con el volumen de contratación de las cotizaciones de los principales títulos de una bolsa de valores, que nos indica la subida o baja de la cotización global. Una misma bolsa puede tener diferentes índices. (Ejemplo: IBEX 35).

bonificación, la: *sust. Acción y efecto de bonificar. 2 Cantidad [que se bonifica].*

bonificar: *v. Añadir una cantidad en el saldo positivo de [daquién]. 2 Descotar una cantidad de otra que [daquién] tiene que pagar.*

bonu, el: *sust. Documentu [que se pue camudar por comida, por oxetos, por dineru]. 2 Documentu [que demuestra que ye auténtica la inversión nuna empresa, nun prestu al Estáu]. a* Pagu que se concede a los trabayadores en situaciones especiales. **b** Documentu qu'emite una entidá, pública o privada, a llargu plazu y con interés fixu, pa consiguir dineru n'efeutivu.

burguesía, la: *sust. Estamentu social [que tien el capital y los medios de producción]. 2 Clas social [acomodada de la Edá Media que nun exercía trabayu manual].*

C, c

cambéu, el: sust. *Aición y efeutu de cambiar:* **2** *Vueltu, dineru [que se devuel-
ve al mercador cuando paga con una moneda o billete de valor superior
al preciu].* **3** *Dineru suelto, conxuntu de monedes o billetes [con valor
inferior qu'equivalen en xunto a otra moneda o billete de valor mayor].*
4 *Dineru [que se cambia por otro estranxero].* **5** *Preciu oficial [que se
paga o cobra al comprar o vender una aición, dineru].* || **Llibre cam-
béu,** *llibrecambiu, sistema [económicu que defende'l comerciu inter-
nacional ensin torgues d'aduanas, nel que les lleis del mercáu son mui
abiertes y dexen fixar los precios llibremente].* || **Lletra de cambéu,**
*documentu mercantil con fuerzia executiva, pel que'l llibrador ordena
al llibráu que pague nun plazu determináu una cantidá n'efeutivo al
tomador o a quien ésti mande.*

capital, el: sust. *Conxuntu [de bienes que tien una persona, una empresa,
un país].* **2** *Dineru [que se tien invertío nuna empresa, nun nego-
ciu].* **3** *Poder económicu [d'una sociedá, d'un país].* || **Ampliación
de capital,** *operación pela qu'una sociedá aumenta'l so capital so-
cial, onde los aicionistes suelen tener un derechu d'ampliación pre-
ferente.* || **Capital desembolsao,** *capital aportao polos aicionistes
d'una sociedá.* || **Capital de trabayu,** *recursu económicu que s'usa
pa financiar l'entamu d'un negociu y da-y tiempu pa recuperar la
cartera de les ventes.* || **Capital neto de trabayu,** *cantidá que nos
da al restar, nun momentu dau, al activu circulante'l pasivu circulan-
te o de plazu curtiu d'una persona, d'una empresa.* || **Capital social,**
valor nominal total de les aiciones d'una sociedá, nun momentu dau.
|| **Reducción de capital,** *reducción que suel facese pa compensar
les pérdigues, menguando'l númberu de les aiciones o rebaxando'l
so valor nominal.*

capitalismu, el: *sust.* Réxime [económicu sofítáu na existencia de capital privao]. || **Capitalismu popular,** repartu de les aiciones de les empreses ente munchos aicionistes. | Práutica d'estender la inversión ente los ciudadanos.

capitalista, el/la: *sust.* Persona [que tien capital]. **2** Persona o entidá [que tien la propiedá de los medios de producción]. **a** Sociu que contribúi col so capital a formar el patrimoniu social d'una empresa, d'una sociedá.

capitalista: *ax.* Del capital. **2** Del capitalismu. **3** Partidariu del capitalismu. **4** Que tien un réxime económicu sofítáu na existencia de capital privao [un país]. **5** Que participa nun negociu invirtiendo un capital pa saca-y rindimientu económicu. || **Economía capitalista,** economía que se sofita na propiedá privada de los medios de producción, na que les empreses y les persones busquen algamar un beneficiu. || **Sociu capitalista,** sociu qu'aporta capital a una sociedá mercantil col envís de participar nel repartu de beneficios.

capitalizar: *v.* Fixar [el capital que correspuende a unos intereses]. **3** Acumular el capital en [un negociu], en [una empresa]. **a** Añader al capital los intereses devengaos p'aplicar sobre esa suma los intereses postreros, y asina de contino.

cargar: *v.* **24** Añader [una cantidá de dineru nuna deuda, nun preciu, nuna cuenta]. **a** Impuestu o tributu lligáu a una propiedá o a un estáu. **b** Facer una anotación nel debe. || **Carga fiscal,** cantidá d'impuestos o tributos que tienen que pagar les persones físiques o xurídiques a la Hacienda Pública.

carpeta, la: *sust.* **2** Utensiliu [formáu por dos cubiertes de cartón, de plásticu onde se lleven papeles, documentos]. **a** Sitiu n'informática onde se guarden unu o más archivos nel sistema operativu. **b** Conxuntu d'unu o más archivos nel sistema operativu.

cártel, el: *sust.* Acuerdu ente empreses o países que producen una mesma mercancía, dirixíu a menguar la competencia ente ellos, col fin de beneficiase de precios mayores.

caudal, el: *sust.* Conxuntu [de dineru, de coses de valor que tien una empresa, una persona]. **a** Hacienda, bienes de toa clas, y davezu dineru. **b** Capital, fondu.

censu, el: *sust.* Llista de [persones, animales o coses que se fai con unos criterios determinaos]. **2** Contribución que se paga polos bienes inmuebles. **a** Padrón o llista de la población o riqueza d'una nación o pueblu. || **Censu de población,** llista de la población d'una comunidá qu'informa so la edá, sexu, estudios, ocupación. || **Censu eleutoral,** rexistru xeneral de los ciudadanos con derechu a votu.

cheque, el: *sust.* **a** Documentu, escritu onde s'ordena'l pagu, pa cobrar una cantidá determinada de los fondos que quien lu emite tien disponibles nun bancu. **b** Documentu col que se tresfieren depósitos bancarios ente persones. || **Cheque al llevador**, cheque que se paga sin más requisitu que presentalu. || **Cheque conformáu**, cheque que'l bancu garantiza'l cobru. || **Cheque cruciáu**, cheque que tien por delante dos llinies diagonales paraleles, ente les que ta escritu'l nome de la entidá que debe facelu efeutivu. || **Cheque en blancu**, cheque que s'emite sin indicar la cantidá que cobrá'l receptor. || **Cheque nominativu**, cheque que lleva'l nome de la persona que tien que cobrarlu.

ciclu, el: *sust.* *Conxuntu [d'aiciones, d'acontecimientos, de fenómenos socesivos que se repiten].* **2** *Socesión [de fechos, d'acontecimientos, de fenómenos de los que se repiten de continuo nuna serie].* || **Ciclos económicos**, cambeos regulares de les actividaes económicas a lo llargo del tiempu cuasi siempres midíos como variaciones del Productu Nacional Brutu; carauterícense por tener dos fases: expansión y recesión y representéntense gráficamente por una función de tipu sinusoidal.

circulación, la: *sust.* **3** *Cantidá [de moneda, d'aiciones y, en xeneral, de la riqueza que se mueve per un país, per una rexón].* || **Dineru en circulación**, suma del efeutivu en manes de los particulares integro por monedes y billetes de cursu llegal y tola clas de cuentes del sistema bancariu.

clas, la: *sust.* *Grupu [de los que se formen al clasificar coses, persones siguiendo dalgún criteriu].* **8** *Grupu [social carauterizáu pol so nivel económicu, pola so rellación colos medios de producción].* || **Clas alta**, grupu de persones carauterizáu pol so nivel económicu altu [dientro d'un país, d'una rexón]. || **Clas baxa**, grupu de persones carauterizáu pol so nivel económicu baxu [dientro d'un país, d'una rexón]. || **Clas media**, grupu de persones carauterizáu pol so nivel económicu mediu, con ingresos que-yos permiten tener una vida acomodada dentro d'un país o d'una rexón.

cliente, -a, el/la: *sust.* *Persona [que-y merca daqué a un vendedor].* **2** *Persona [que-y merca davezu a un vendedor].* **3** *Persona [qu'acude a otra pa que-y faiga un serviciu profesional pagáu].*

cliente: *ax.* *Qu'usa los servicios profesionales [d'una persona, d'una empresa].*
2 *Que compra a [otru país], a [otra empresa].*

clientela, la: *sust.* *Conxuntu de clientes.*

comerciable: *ax.* *Que se pue comerciar [con ello].*

comercial: *ax.* *Del comerciu.* **2** *Fácil de vender.* || **Balanza comercial**, *estáu de cuentes d'un país [nel so comerciu con otros].* || **Axente**

comercial, profesional que xestiona por cuenta ayena, recibiendo comisiones por operaciones de venta o otre actividaes comerciales. | Resume comparativu de les importaciones y esportaciones d'artículos comerciales nun país.

comercializar: v. *Facer que [un productu tea nel mercáu].* **a** Poner a la venta un productu.

comerciante, -a, el/la: sust. *Persona [que se dedica al comerciu].* **2** *Persona [que dirixe, que trabaya nun comerciu o tienda].*

comerciante, -a, -e: ax. *Que comercia.* **2** *Dau a comerciar.*

comerciu, el: sust. *Aición y efeutu de comerciar.* **2** *Tienda o sitiu onde se compra o viende daqué.* || **Comerciu al por mayor**, comerciu que compra a los que producen y viende a detallistes. || **Comerciu al por menor**, comerciu que compra a los mayoristes y viende al consumidor final. || **Comerciu xusto**, comerciu solidariu internacional. || **Fondu de comerciu**, cantidá que paga una persona pol valor intanxible d'un bien comercial.

competencia, la: sust. *Aición y efeutu de competir.* **2** *Cualidá de competente.* **3** *Persona, negociu o conxuntu d'ellos [que compiten].* **a** *Empreses competidores propies d'una firma.* || **Competencia perfeuta o pura**, mercáu idealizáu onde hai un gran númberu de compradores y de vendedores pa caún de los bienes que se producen, asina como una llibertá total d'establecimientu, onde los productos que s'ufierten son homoxéneos ya intercambiables, polo que nenguna de les fuerces que compiten ta en condiciones de determinar los precios a los que se llega nel mesmu. Amás nun hai economíes d'escala significatives, de manera que nengún vendedor puea crecer pa dominar el mercáu.

competente: ax. *Que tien autoridá [p'actuar nun asuntu].* **2** *Que tien munchos conocimientos [nun tema, una persona].*

competidor, -ora, -or (-oro): ax. *Que compete.* **2** *Dau a competir.*

competir: v. *Esforcíase [pa consiguir dalgo primero o meyor que los demás].*
2 *Llograr el mesmu nivel o tar al mesmu nivel que [otru].*

competitividá, la: sust. *Cualidá de competitivu.* **a** *Capacidá que tien una empresa pa competir enforma nel mercáu.*

competitivu, -a, -o: ax. *Que compete.* **2** *Dau a competir.*

compra, la: sust. *Aición y efeutu de comprar.* **2** *Cosa o coses [que se compren].*
a *Intercambiu pel qu'una persona o institución, el comprador, faise amu de daqué empara de dineru.* || **Compra a creitu**, compra que se paga de veces, nesti casu'l vendedor pue cobrar intereses. | *Adquisición d'aiciones financiada a traviés de creitos concedíos por una autoridá de la Bolsa.* || **Compra al contáu**, compra que se paga nel intre con mo-

neda efeutiva o col so equivalente. || **Ufierta pública de compra**, re-embolso d'una parte del capital d'una sociedá que s'alcuentra perbién.

comprador, -ora, -or (-oro): ax. *Que compra*. **2** *Dau a comprar*.

comprar: v. *Facese amu de [daqué empara de dineru]*.

compraventa, la: sust. *Aición y efeutu de comprar y vender*. **a** *Aición y efeutu de mercadexar*. **b** *Negociu d'oxetos usaos que se revíenden*.

comprimir: v. *Reducir, usando programes informáticos, el tamañu d'unu o varios archivos informáticos pa qu'ocupen menos espaciu*.

común: ax. *Que ye [de dos o más]*.

comunidá, la: sust. *Cualidá de común*. **2** *Conxuntu [de persones que viven nun pueblu, rexón o nación]*. **3** *Conxuntu [de persones xunies por carauterístiques o intereses comunes]*. || **Comunidá Autónoma**, entidá territorial que dientro del ordenamientu constitucional del Estáu español, tien autonomía llexislativa y competencies executives, asina como la facultá d'administrase mediante los sos representantes. || **Comunidá Europea**, conxuntu de naciones d'Europa xunies per alcuerdos políticos y económicos.

conceyu, el: sust. *Territoriu [formáu por una o delles parroquies y gobernáu por una corporación presidida por una persona]*. **2** *Conxuntu de persones [que s'encarguen de gobernar un territoriu formáu por parroquies]*. **3** *Edificiu [onde s'axunta'l conxuntu de persones que gobiernen un territoriu formáu por una o delles parroquies]*. || **Conceyu abiertu**, xunta [que se fai nun pueblu pa tratar dalgún asuntu, onde puen participar tolos vecinos].

conformar: v. *Tramitar un cheque pel bancu garantizando'l so pagu*.

constituír: constituyir.

constituyir: v. *Facer [una institución, una asociación]*. **a** *Conceder, dotar a daquién o a daqué d'una posición o condición nueva*. **b** *Asumir una obligación, un cargu, un cuidáu*.

consumeru, -a, el/la: sust. *Emplegáu del antiguu impuestu municipal sobre la entrada de comestibles y otre mercancíes nuna población pa vendelos o consumilos nella*.

consumición, la: sust. *Aición y efeutu de consumir*.

consumidor, -ora, el/la: sust. *Persona que consume productos*.

consumidor, -ora, -or (-oro): ax. *Que consume*. **2** *Dau a consumir*.

consumir: v. *Gastar, facer usu de [daqué que se va acabando]*. **2** *Comer o beber [un productu nun chigre, nuna casa]*. **a** *Utilizar bienes o servicios pa satisfacer necesidaes o deseos*.

consumismu, el: sust. *Sistema económicu sofítáu nel consumu*. **2** *Enclín a consumir muncho*.

consumista: *ax.* Del consumismu. **2** Partidariu del consumismu.

consumu, el: *sust.* Aición y efeutu de consumir o consumise. **2** Cantidad [que se consume]. **a** Procedimientu pel que se consigue una utilidá d'una mercancía, d'un serviciu. **b** Parte del Productu Interior Brutu que les economías doméstiques dediquen a la compra (d'alimentos, ropa, coches, cultura, ociu). || **Bienes de consumu,** bienes o servicios destinaos a satisfacer necesidaes humanes como usuarios finales. || **Consumu priváu,** gastu total en bienes y servicios del sector priváu d'una economía. || **Consumu públicu,** gastu total en bienes y servicios del sector públicu d'una economía || **Sociedá de consumu,** sistema económicu [basáu na creación de riqueza pol consumu de productos].

contabilidad, la: *sust.* Sistema [pa llevar les cuentas nun negociu, nuna empresa]. **a** Disciplina independiente qu'analiza les teoríes y los supuestos del fechu contable práuticu. **b** Sofitu pa la toma de decisiones n'operaciones económicques. || **Contabilidad por partida doble,** sistema contable onde a cualquier asientu o asientos nel debe correspuénde-y nel haber otu asientu o asientos que sumen el mesmu importe. || **Contabilidad por partida simple,** sistema contable onde les operaciones sólo s'anoten nun asientu. || **Plan Xeneral de Contabilidad,** documentu onde se recueyen les normes y los principios qu'han cumplir les empreses al llevar les sos contabilidaes.

contabilizar: *v.* Meter na contabilidad. **a** Asentar nuna contabilidad.

contable, el/la: *sust.* Persona [que tien d'oficiu llevar la contabilidad d'una empresa, d'un negociu]. **a** Tenedor de llibros de contabilidad.

contable: *ax.* Que se pue contar. **a** De la contabilidad.

continxencia, la: *sust.* **a** Posibilidá de qu'asoceda o nun asoceda daqué. **b** Cosa que pue asoceder o nun asoceder. **c** Riesgu.

contratación, la: *sust.* Aición y efeutu de contratar. **a** Negociación na bolsa o en cualquier otu mercáu d'un valor.

contratar: *v.* Axustar el trabayu de [daquién con un contratu]. **2** Axustar el preciu de [un trabayu]. **a** Negociar un valor.

contratu, el: *sust.* Acuerdu o documentu [ente dos o más persones físiques y/o xurídiques, pel que les partes pauten xurídicamente facer daqué].

a Negociu xurídicu col que dos o más persones físiques o xurídiques s'obliguen a dar, facer o nun facer dalgo. || **Contratu d'arrendamientu,** contratu pel que cobrando un preciu, l'arrendador ta obligáu a concede-y al arrendatariu l'usu d'una cosa, a face-y un serviciu, a realiza-y una obra. || **Contratu de compraventa,** contratu que tien por oxetu la entrega d'una cosa determinada a cambiu d'un preciu ciertu. || **Contratu de servicios,** contratu d'arrendamientu pel que l'arrendador-y

da un serviciu al arrendatariu. || **Contratu llaboral**, contratu pel que la empresa y los emplegaos faen un acuerdu so les condiciones de la rellación de trabayu. || **Contratu mercantil**, contratu que ta suxetu al Códigu de Comerciu o a dalguna norma mercantil al ser polo menos una de les partes empresariu o comerciante. || **Zarrar un contratu**, acordar el conteníu d'un contratu.

cooperación, la: *sust.* Aición y efeutu de cooperar.

cooperador, -ora, -or (-oro): *ax.* Que coopera. **2** Dau a cooperar.

cooperante, el/la: *sust.* Persona especializada d'un país desarrolláu que collabora con organizaciones humanitaries que trabayen nel Tercer Mundu.

cooperar: *v.* Ayudar [con daqué pa que daqué o daquéin llogre un fin].

cooperativa, la: *sust.* Asociación [que suministra productos, que fai trabayos a les persones que pertenecen a ella]. **2** Comerciu [onde se vienden productos a les persones que pertenecen a una asociación]. **3** Empresa na que los trabayadores son los propietarios]. || **Sociedá cooperativa**, sociedá que se constitúi ente productores, vendedores o consumidores, pa la utilidá común de los socios. | Persona xurídica formada por socios que realicen actividaes económiqes basaes nel tratu igualitariu ente los mesmos. || **Sociedá cooperativa de trabayu asociáu**, sociedá cooperativa formada por socios-trabayadores, onde la contratación de socios non trabayadores ta regulada pola llei.

cooperativismu, el: *sust.* Sistema [d'organización económica basada nes cooperatives].

cooperativista: *ax.* Partidariu del cooperativismu. **2** Que participa nuna cooperativa.

cooperativu, -a, -o: *ax.* De la cooperación. **2** De la cooperativa.

corporación, la: *sust.* Muérganu [oficial formáu por un conxuntu de persones que s'axunten pa tratar cuestiones polítiques, económiqes, culturales]. **2** Conxuntu de persones que formen un muérganu oficial que s'axunta pa tratar cuestiones polítiques, económiqes, culturales. **a** Empresa, polo normal de tamañu grande, sobre too nel casu qu'axunte a otres más pequeñes.

corredor, -ora, el/la: *sust.* **2** Persona [que media na compra o venta de finques, d'aiciones y que gana una comisión con ello]. || **Corredor de comerciu**, funcionariu qu'intervén con fe pública nes transaiciones comerciales, asemeyáu agora na so función colos notarios. || **Corredor de seguros**, axente que media nos contratos de seguros.

corredoría, la: *sust.* Oficiu de corredor mercantil. **2** Oficina [del corredor mercantil].

corréu, el/la: *sust.* Persona [que lleva un mensaxe, un escritu, un paquete d'un sitiu a otru]. **2 Carteru.** **a** Serviciu de mensaxería.

coste, el: *sust.* Costu.

costu, el: *sust.* Cantidá [que cuesta daqué].

cotizar: *v.* Pagar [una cuota]. **2 Participar** [na bolsa una empresa, unes aiciones]. **3 Llegar** [a un valor na bolsa unes aiciones]. **4 Dar un preciu** o un valor.

coxestión, la: *sust.* **a** Participación del personal na administración o xestión d'una empresa. **b** Xestión en común.

coxuntura, la: *sust.* Oportunidá pa facer daqué. || **Coxuntura económica,** conxuntu de factores y situaciones económicas que s'asoceden nun país, nuna rexón o nuna empresa. | Situación económica, nun momentu dau d'un país, d'una rexón o d'una empresa. || **Análís coxuntural,** estudiu de les variables económicas principales qu'intervienen a curtiu plazu.

creitu, el: *sust.* **3** Posibilidá de llograr dineru [emprestao por tar en condiciones de devolveo]. **4** Posibilidá de mercar [daqué ensin pagalo al contao]. **5** Cantidá [de dineru que da prestao un bancu]. || **A creitu,** ensin pagar al contáu [una mercancía]. || **Carta de creitu,** documentu qu'ordena a daquién que dea a otra persona dineru por cuenta de quien la escribe. | Documentu, utilizáu nos seguros, mediante'l que l'asegurador autoriza a lliquidar la cantidá que pide l'aseguráu. || **Creitu comprador,** creitu concedíu nel comerciu exterior a un non residente pal pagu d'una mercancía o serviciu, que vien del país que lu concede. || **Creitu documentariu,** creitu, utilizáu nel comerciu exterior, pel qu'a solicitú del importador un bancu s'obliga, contra entrega de documentos y delles condiciones, a pagar el montante acordáu al esportador. || **Creitu personal,** creitu concedíu a les persones físiques que respúenden colos sos bienes y que ta basáu na confianza na persona. || **Creitos hipotecarios,** creitos que conceden les entidaes financieras pa la compra d'inmuebles. || **Tarxeta de creitu,** tarxeta [cola que se paga nos comercios, cola que se saca dineru d'un caxeru, cola que se compren servicios].

crisis, la: *sust.* Situación [económica, social, personal, anímica difícil o mala]. || **Crisis económica,** puntu nel que la espansión económica algama'l máximu y estalla, pasando a la recesión económica.

cuantificar: *v.* Espresar numéricamente [una magnitú].

cuenta, la: *sust.* Aición y efeutu de contar números. **2 Operación aritmética.** **4 Llista** [detallada de cantidaes d'un gastu, d'un ingresu y el resultáu d'operar aritméticamente con ellos]. **5 Cantidá** [de dineru que se debe y

que ye'l resultáu de sumar cantidaes más pequeñes]. **11 Total de dineru** [que se tien nun depósitu bancariu]. **12 Contratu bancariu** [que permite guardar una cantidá de dineru pola que se cobren unos intereses]. || **A cuenta**, ensin pagar o cobrar nel momentu, [una mercancía]. || **Censor Xuráu de Cuentas**, tituláu independiente qu'esamina y valora la contabilidad de les empreses. || **Censura de cuentas**, Censura exercida pol Censor Xuráu de cuentas. || **Cuenta bancaria**, términu xeneral qu'incluye les cuentas corrientes, les d'aforru, les de plazu fixu y otres qu'entamen los bancos. || **Cuenta corriente**, *contratu [bancariu que permite manexar un depósitu de dineru faciendo pagos direutos con cheques]*. || **Cuenta de perdes y ganancies**, cuenta contable, onde nel debe anótense les pérdigues y nel haber les ganancies, y que rexistra l'aumentu o disminución de los beneficios o perdes d'una empresa, d'una sociedá nes operaciones mercantiles. | Estáu contable, que reflexa los resultaos d'una empresa, nun periodu determináu. || **Cuenta Xurada**, cuenta que por privilexu procesal puen presentar a los sos clientes los procuradores y a éstos los abogaos y auxiliares de la xusticia. || **Cuentos contables**, conxuntu de términos, rellacionaos ente sí, colos que se rexistren les operaciones contables d'una empresa. || **Tribunal de Cuentas**, oficina central de contabilidad qu'esamina y censura les cuentas de toles dependencies del Estáu. || **Zarrar una cuenta**, saldar una cuenta y concluyila.

D, d

debe, el: *sust.* Parte izquierda d'una cuenta del Llibru Mayor de Contabilidad; si la cuenta ye d'activu anótense nél los aumentos, si la cuenta ye de pasivu les disminuciones y si la cuenta ye de perdes y ganancies los gastos y les perdes.

deber: *v.* *Tener ensin pagar [una cantidá], ensin devolver [un favor].* **a** Tener una deuda material con daquién.

deducir: *v.* **3** *Descontar, quitar [una cantidá d'un total].* **a** Rebaxar, restar, descontar dalguna partida d'una cantidá.

déficit, el: *sust.* *Cantidá [de daqué que falta pa cubrir un gastu].* **a** Resultáu d'una operación, d'una empresa, d'una sociedad o de l'administración cuando los ingresos son menores que los gastos.

deficitariu, -a, -o: *ax.* *Con déficit.*

deflación, la: *sust.* *Baxada [nos precios que produz xuba del valor del dineru].* **a** Amenorgamientu del nivel de precios nuna economía, polo xeneral orixináu por una fase de depresión económica, aunque tamién pue debese a otres causes. **b** Mengua o contención de la tasa d'inflación d'una economía, suel producirse sin la intervención de les autoridaes monetaries, y en tiempos de depresión económica.

deflactar: *v.* **a** Tresformar una cantidá medida en términos nominales n'otra expresada en términos reales, pente medies del índiz de precios qu'actúa como factor de conversión. **b** Descontar l'efeutu de la inflación nuna cotización, nun preciu.

demanda, la: *sust.* *Aición y efeutu de demandar.* **2** *Escritu [onde se demanda].* **3** *Cantidá [de productos] que se consumen o que s'albidra que van consumise [nun negociu, nun sector económicu].* **a** Petición de compra d'un títulu, divisa o serviciu. **b** Escritu nel que s'exerciten en xuciu una o más aiciones ante'l xuez o'l tribunal. || **Demanda agregada,** importe total de

los gastos en bienes y servicios d'una economía nun determináu periodu de tiempu. || **Demanda efeutiva**, cantidá de bienes y servicios d'un país que los ciudadanos d'esti país o los estranxeros tán dispuestos a comprar, y tienen medios pa facelo. || **Llei de la demanda**, llei económica que determina que manteniéndose les otres variables constantes, la cantidá demandada d'un bien ye inversamente proporcional al so preciu.

depositar: v. *Poner [daqué nun sitiu pa que quede guardao]*. **a** Poner bienes o oxetos de valor baxo la responsabilidá d'una persona física o xurídica que ta obligada a responder d'ellos cuando-y lo pidan.

depósitu, el: sust. *Aición y efeutu de depositar*. **2 Cosa depositada**. **a** Contratu pel que daquién se compromete a guardar daqué por encargu d'otra persona. || **Depósitu bancariu**, cantidá de dineru que s'ingresa nun bancu, nuna caixa d'aforros. || **Depósitu francu**, sitiu onde se coloquen les mercancíes importaes, que puen permanecer nél ensin pagar los derechos d'aduana, hasta qu'entren llegalmente nel país o s'esporten. || **Depósitu xudicial**, depósitu que se practica faciendo depositariu al xuez. || **Fondu de garantía de depósitos**, institución financiada al 50 por cientu pol Bancu d'España y pola banca privada, que respunde hasta una cantidá determinada polos fondos de los clientes.

depresión, la: sust. **2 Estáu de baxa actividá económica**. **a** Recesión económica de gran consideranza. || **La Gran Depresión**, crisis económica capitalista producida en 1929.

derechu, el: sust. **4 Conxuntu de regles, de principios [que rixen les rellaciones humanes na sociedá, y que la llei obliga a cumplir]**. **5 Ciencia [qu'estudia'l conxuntu de regles, de principios colos que se rixe una sociedá y que la llei obliga a cumplir]**. **6 Poder [recoyú pola llei, que se tien sobre una cosa, sobre una persona]**. **7 pl. Cantidá de dineru [que se paga por facer un trámite, por facer usu de daqué]**. || **Derechos reales**, cantidá de dineru [que se paga por rexistrar como propios los bienes que s'hereden]. || **Derechu d'información**, derechu que tien l'aicionista pa pidir información nes xuntes xenerales d'una empresa. || **Derechu de suscripción**, derechu que tienen los aicionistes d'una sociedá anónima a suscribir nueves aiciones, en proporción a les que poseyen, cuando s'amplía'l capital.

desarrollar: v. *Esposigar, facer o facese [más] grande, [más] fuerte, meyor. t. prnl*. **2 Facer [munchu trabayu]**. **4 Esplicar [ordenadamente una idea, una teoría]**. **6 Asoceder en tola so estensión a lo llargo del tiempu**. **a** Pasar d'una situación d'atrasu a otra de riqueza.

desarrollu, el: sust. *Aición y efeutu de desenvolver o desarrollase*. || **Desarrollu económicu**, crecimentu económicu. || **Desarrollu sostenible**, desarrollu que satisfái les necesidaes de les xeneraciones actuales ensin

poner en peligru la satisfaiçión de les necesidaes de les xeneraciones futures. || **País desarrolláu**, territoriu que se considera más adelantáu en producción, teunoloxía y productividá. || **País subdesarrolláu**, estáu nel que ta un país que tien un desarrollu económicu y/o cultural probe. | Economía de baxos ingresos y productividá, que concentra la so producción nel sector primariu; suelen llamalu col eufemismu «país en vías de desarrollu».

descontar: v. **2** *Quitar [una cantidá d'un total]*. **a** Deducir. **b** Calcular el valor actual d'una cantidá de dineru que se va a recibir llueu. **c** Deducir una cantidá d'una cuenta, xeneralmente en conceutu de pagu al contao o de descuentu comercial. || **Descontar una lletra de cambéu**, pagar al contao una lletra non vencida rebaxando del so valir los intereses, comisiones, gastos.

desembolsar: v. **3** *Dar o pagar [una cantidá de dineru]*.

desemplegar: v. *Facer que [daquién] dexa de tar emplegáu*.

desemplegáu, -ada, -ao: ax. **Participiu de desemplegar*. **2** *Ensin emplegu*.

desemplegu, el: sust. *Aición y efeutu de desemplegar*. **2** *Inactividá forzosa por nun tener emplegu*. **a** Ociu involuntariu d'una persona que quier trabayu, col salariu de mercáu, y nun lu alcuentra. **b** Númberu de persones que quieren trabayar, y nun alcuentren un emplegu. || **Desemplegu coxuntural**, desemplegu qu'existe, inclusive en tiempos de plenu emplegu, polos cambios que s'orixinen nel mercáu llaboral por mor de la entrada y salida de trabayadores.

desinflación, la: sust. Reducción de la tasa d'inflación.

deslocalización, la: sust. Treslláu d'actividaes productives dende países desarrollaos a países con menos desarrollu col envís de reducir los costes llaborales.

desregularizar: v. **a** *Quitar les regles, les normes, el métodu*. **b** *Desamparar, liberalizar*.

detallista, el/la: sust. Comerciante que viende al por menor.

deuda, la: sust. *Cantidá [que se debe]*. **a** Obligación que se tien de pagar a otru una cosa, xeneralmente dineru. || **Deuda amortizable**, deuda del Estáu que s'amortiza nos plazos previstos pola llei, qu'autoriza la so emisión. || **Deuda esterna**, endeudamientu en moneda estranxero con persones físiques o xurídiques del exterior. || **Deuda pública**, deuda que tien reconocida l'Estáu con títulos que producen intereses. || **Deuda tributaria**, cantidá de dineru que resulta de la lliquidación tributaria.

deudor, -ora, el/la: sust. *Persona [que tien una deuda]*. || **Cuenta deudora**, partida contable que reflexa un saldu deudor. || **Saldu deudor**, saldu

d'una cuenta contable nel que'l debe ye superior al haber; nuna cuenta del balance de situación ye un activu, y na cuenta de pérdigues y ganancias ye un gastu.

devaluación, la: *sust.* *Aición y efeutu de devaluar.* **a** Mengua oficial del valor d'una moneda. || **Devaluación competitiva,** devaluación utilizada p'augmentar la competitividá d'una economía nel sector exterior.

devaluar: *v.* *Rebaxar [el valor de daqué].* **a** Menguar el valor de la moneda d'un país poles autoridaes en rellación con otros monedes.

devengar: *v.* Adquirir derechu a cobrar daqué pola mor de trabayu, serviciu o otru títulu.

dialéutica, la: *sust.* *Arte de razonar.* **2** *Práctica o arte d'aldericar, de discutir o d'argumentar.* **a** Métopu de razonamientu que se desarrolla partiendo de principios.

dictadura, la: *sust.* *Réxime [políticu onde un dictador o un conxuntu de gobernantes asume'l poder de forma personal y autoritaria].* **a** *Gobiernu que nun Estáu impón la so autoridá incumpliendo la llexislación vixente.* **b** *Estáu que tien esta forma de gobiernu.*

dineru, el: *sust.* *Conxuntu de monedes y billetes [que tienen un valor simbólicu y s'usen pa pagar lo que se merca].* **2** *Riqueza, posesiones.* || **Facer dineru,** *ganar munchu dineru [por trabayu, por negocios].* || **Dineru negro,** *dineru consiguío ilegalmente.* | *Dineru non declarao a la Hacienda Pública.*

diputación, la: *sust.* *Institución representativa de gobiernu [d'una provincia, d'una rexón].* **2** *Edificiu oficial [onde s'aconceyen los miembros d'una institución representativa de gobiernu d'una provincia, d'una rexón].* **3** *Conxuntu [de diputaos].*

diputáu, -ada, el/la: *sust.* *Miembu [d'una institución representativa de gobiernu d'una provincia, d'una rexón, d'un estáu].*

direición, la: *sust.* *Aición y efeutu de dirixir o dirixise.* **2** *Persona o persones [que dirixen daqué].* **3** *Cargu de direutor.* **4** *Oficina o despachu [onde trabaya un direutor].*

direutiva, la: *sust.* *Direición [d'una empresa, d'una sociedá].* **a** *Xunta de gobiernu d'una corporación, d'una sociedá.* **b** *Conxuntu d'instrucciones o normes xenerales que na XE tienen que se cumplir por tolos sos miembros.*

direutivu, -a, el/la: *sust.* *Persona [que pertenez a la direición d'una empresa, d'una sociedá].*

direutivu, -a, -o: *ax.* *De la direición.* **a** *Que tien l'aptitú de dirixir.*

direutor, -ora, el/la: *sust.* *Persona [que dirixe].* || **Direutor Xeneral,** *persona qu'ocupa la direición superior d'una rama o d'una empresa.*

dirixente, el/la: *sust.* Persona [que dirixe].

dirixir: *v.* **2** *Facer los posibles [pa que daqué o daquién] funcione [acordies con unes normes y unos oxetivos].* **a** Gobernar, rixir, portase acordies con unes normes pal funcionamientu d'una sociedad, d'una empresa, d'un grupu de persones.

disciplina, la: *sust.* **3** *Materia [de les que s'aprienden nun plan d'estudios].* **4** *Conxuntu de conocencies [d'una parte concreta de la realidá].*

dispositivu, el: *sust.* *Conxuntu [de pieces organizaes que faen una función concreta].* **a** Organización pa realizar una aición.

dividendu, el: *sust.* *Cantidá [que se divide por otra].* **a** Fraición de los beneficios o reserves d'una sociedad que se reparten ente los aicionistes como pagu pola inversión fecha. || **Dividendu activu,** cantidá que correspuende a cada aición al distribuyir les ganancies una sociedad. || **Dividendu pasivu,** parte del nominal d'una aición que ta pendiente de pagu al nun desembolsase totalmente nel momentu de soscribirse. | Caúna de les cantidaes comprometíes a entregar pol soscriptor d'una aición o una obligación a requerimientu de la entidá qu'emite.

divisa, la: *sust.* **2** *Moneda estranxero [qu'entra o sal nun país].* **a** Moneda estranxero que ta en poder del Bancu Central y qu'integra les reserves d'un país. **b** Moneda estranxero que fai referencia a la unidá del país que correspuende. || **Divisa convertible,** divisa que ye acceptao nos intercambios internacionales. || **Divisa non convertible,** divisa que nun ye acceptao nos intercambios internacionales.

división, la: *sust.* *Aición y efeutu de dividir.* **a** Manera de conocer les coses, que sirve p'aclarar la idea d'elles. || **División del trabayu,** separación de les actividaes productives de mou que cada tarea parcial de les mesmes esté fecha por distintes persones. || **División en propiedá horizontal,** división d'un inmueble en delles finques rexistralas independientes, a les que se-yos da un índiz de participación sobre'l total del inmueble, que s'aplica, ente otres coses, pa calcular el repartu de los gastos comunes. || **División Internacional del Trabayu,** especialización de la economía d'un país con rrellación a los bienes y servicios que producen y esporten les sos empreses.

drechu, el: *sust.* *Derechu.*

dixital: *ax.* **a** Fai referencia a los números díxitos y a los instrumentos de medida que la expresen con ellos. **b** Representación de la información de mou binariu, que tien dos estaos y ye la utilizada polos ordenadores.

E, e

econometría, la: *sust.* Parte de la ciencia económica qu'aplica les matemáticas y la estadística a les teorías económicas pa que seyan comprobables y que fai modelos pa solucionar problemas económicos.

economía, la: *sust.* **2** *Conxuntu de regles [que rixen la producción, el repartu, el consumu de les riqueces].* **4** *fam.* *Aforros nun gastaos.* **a** Ciencia qu'estudia los métodos más eficaces pa satisfacer les necesidaes materiales de los homes y de les muyeres, utilizando bienes escasos y susceptibles d'usos alternativos. **b** Conxuntu de bienes y actividaes que componen la riqueza d'una coleutividá o d'un individu. **c** Alministración eficaz y razonable de los bienes. **d** Aforru de trabayu, tiempu o d'otros bienes o servicios. || **Economía de mercáu,** sistema económicu que se desendolca mediante empreses privaes, que se rixen pola llei de la oferta y la demanda, ensin el control direutu del gobiernu. || **Economía del bienestar,** economía que tien como oxetivu xeneral llevar a tolos sectores sociales los bienes y servicios necesarios pa que tengan una vida digna. | Nueva rama del estudiu económicu que se dedica a los nomaos «óptimos sociales», qu'escueye valores de caráuter coleutivu escontra del «óptimu del bienestar individual». || **Economía d'escala,** abaratamientu de los costos unitarios d'un productu al aumentar la cantidá total producida. || **Economía dirixida,** sistema económicu nel que'l gobiernu marca los oxetivos que deben algamar los axentes económicos y les sos llendes d'actuación. || **Economía global,** economía con capacidá pa funcionar como una unidá en tiempu real a escala planetaria. || **Economía llibre,** economía de mercáu. || **Economía mista,** sistema económicu nel qu'una parte de les decisiones tan llimitaes pola autoridá central y otra parte ríxese según les lleis del mercáu. || **Economía planificada,** sistema económicu nel que la ma-

yoría de les decisiones obedecen a los planes periódicos de l'autoridá central. || **Economía política**, ciencia histórica qu'estudia les lleis económicas que rixen la producción, la distribución, el cambéu y el consumu de los bienes materiales nes distintes etapes del desarrollu de la sociedad humana. || **Economía sumida**, economía que se fai al marxe de les lleis, y que nun apaez en nengún rexistru fiscal nin estadísticu. || **Economía zarrada**, economía que pon restricciones comerciales que la aisllen muncho del intercambiu coles otres economíes.

economicismu, l': *sust. Teoría [política, social, histórica que da importancia a la economía].* **a** Doctrina que da prioridá a los factores económicos sobre tolos demás. **b** Reduccionismu de tipu económicu que considera que too, incluyés les persones, debe tar subordinao al sistema económicu.

economicista: *ax. Del economicismu.* **2** *Partidariu del economicismu.* **a** Qu'analiza los fenómenos sociales a través de los factores económicos.

económicu, -a, -o: *ax. De la economía.* **2** *Baratu, de pocu preciu.* **3** *Aforrador.* || **Modelu económicu**, representación o esquema simplificáu d'un fenómenu económicu. | Construcción teórica que rrellaciona elementos diferentes, permitiendo comprender los fenómenos económicos, explicando cómo asoceden pa poder facer previsiones. || **Crecimientu económicu**, aumentu de la producción de bienes y servicios durante varios años na economía.

economista, l'/la: *sust. Persona [que se dedica profesionalmente a la economía].* **a** Científicu especializáu na economía teórica o aplicada. **b** Tituláu n'economía.

economizar: *v. Aforrar, dexar [de gastar daqué pa guardar y tener una cantidá mayor d'ello].* **a** Safase d'un gastu o consumu mayor.

emisión, la: *sust. Aición y efeutu d'emitir.* **2** *Conxuntu [de monedes, de billetes] emitíos d'una vez.* **a** Puesta en circulación de monedes o valores.

emplegar: *v.* **2** *Dar un puestu de trabayu.* **a** Ocupar a daquién encargándoy un negociu, comisión o puestu. **b** Destinar a daquién al serviciu públicu. **c** Gastar el dineru nuna compra. **d** Gastar, consumir.

emplegáu, -ada, -ao: *ax.* **2** *Que tien un puestu de trabayu.* **a** Que trabaya por cuenta ayena.

emplegu, l': *sust. Aición y efeutu d'emplegar.* **2** *Puestu de trabayu.* || **Plenu emplegu**, máximu emplegu que se pue llograr n'estáu d'equilibriu global.

empresa, la: *sust. Organización [fecha pa llograr beneficios cola producción y la venta].* **2** *Edificiu [onde tán les instalaciones d'una organización mercantil]* **a** Unidá económica de producción que, combinando los factores del capital y del trabayu, intenta algamar un beneficiu produciendo, comercializando o dando servicios nel mercáu. || **Empresa mista**,

empresa que tien el capital y la xestión en manes de particulares y de l'administración. || **Empresa privada**, empresa que tien el capital y la xestión en manes de los particulares. || **Empresa pública**, empresa que tien el capital y la xestión en manes de l'administración.

empresarial: *ax. De les empreses. 2 Del empresariu.* || **Patrimoniu empresarial**, diferencia nun balance ente l'activu total y el pasivu esixible o bien la suma de les aportaciones de los aicionistes más los resultaos sin distribuyir en tola vida de la empresa.

empresariáu, l': *sust. Conxuntu d'empresarios.*

empresariu, -a, l'/la: *sust. Persona [que tien o que lleva una empresa]. a* Titular propietariu o direutivu d'una industria, negociu o empresa. || **Empresariu individual**, persona física qu'exerce d'empresariu por cuenta propia y qu'apechuga con tolos sos bienes.

emprestador, -ora, l'/la: *sust. Persona o entidá [qu'empresta dineru o cosa cobrando intereses].*

empréstanu, l': *sust. Aición y efeutu d'emprestar. 2 Cantidá o cosa [que s'empresta]. a* Cesión qu'una persona fai a daquién d'un bien funxible o non funxible, cola condición de que dempués d'un tiempu-y lu devuelva. **b** Cantidá de dineru que se pide, polo xeneral, a una institución financiera cola obligación de devuelvo y pagar l'interés. || **Contratu d'empréstanu**, contratu pol qu'una persona física o xurídica ta obligada a cumplir unes condiciones y a devolver el dineru que-y emprestaron. || **Empréstanu a la vista**, empréstanu que nun tien fixada la fecha de vencimientu, polo que pue ser esixíu pol acreedor en cualquier momentu. || **Empréstanu a tipu fixu**, empréstanu que tien un tipu d'interés constante tola so vida. || **Empréstanu a tipu variable**, empréstanu nel que se revisa periódicamente el tipu d'interés d'acuerdu con un índiz de referencia. || **Empréstanu hipotecariu**, empréstanu que, polo xeneral, tien a un bien inmueble como garantía de cobru. || **Empréstanu ponte**, empréstanu provisional, hasta que se faiga una operación pendiente, pa resolver situaciones de falta de liquidez.

emprestar: *v. Dar [daqué cola intención de devuelvo]. a* Dar dineru o cosa cola condición de devuelvo, davezu cobrando intereses.

emprestariu, -a, l'/la: *sust. Persona física o xurídica que toma dineru a empréstanu.*

empresteru, -a, l'/la: *sust. Persona física o xurídica [qu'empresta dineru o cosa cobrando intereses].*

emprestu, l': *sust. Empréstanu.*

endosable: *ax. Que se pue endosar.*

endosar: *v.* **a** Tresmitir a favor de daquién un creitu a la orde, faciéndolo constar per detrás del documentu. **b** Aición cenciella, pela que la firma del titular d'un cheque o d'una lletra de cambéu, l'endosante, tresfier la propiedá a daquién, l'endosatariu.

endosu, l': *sust.* **a** Aición y efeutu d'endosar. **b** Testu que s'escribe per detrás pa endosar un documentu.

entidá, la: *sust.* *Conxuntu [organizáu de persones que comparten unos oxetivos comunes].* **a** Coleutividá que se considera como unidá, sobre manera cualquier muérganu, corporación, empresa, que tenga personalidá xurídica.

equivalir: *v.* *Tener [una cosa] el mesmu valor que [otra].*

escaparate, l': *sust.* *Parte [d'una tienda con cristales exteriores, onde s'amuesen los productos que se vienden].* **2** *Conxuntu de productos [que s'amuesen na parte d'una tienda con cristales exteriores pa llamar l'atención de los compradores].*

escedencia, la: *sust.* *Cualidá d'escedente.*

escedente, l': *sust.* *Producción sobrante [d'una empresa, d'un país].* **a** Cantidá de mercancíes o dineru que sobrepasa les previsiones de producción o de demanda. **b** Beneficiu empresarial. || **Marshall y l'escedente del consumidor,** Alfred Marshall (1842-1924) economista inglés, fundador de la Escuela de Cambridge, a partir de la economía de los clásicos y coles aportaciones marxinalistes del so tiempu, decatóse que'l consumidor paga casi siempre menos por una mercancía del preciu que taría dispuestu a pagar, colu que llogra un valor al so favor, que llama «escedente del consumidor». Esto surde de que la utilidá marxinal d'un bien disminuye a midida qu'aumenta'l so consumu. Considérase a Marshall el precursor de la «Economía del Bienestar» por buscar, nel análisis económicu, soluciones pa los problemes sociales.

escedente: *ax.* *Que sobra.* **2** *Que ta per un tiempu ensin exercer el so trabayu [un funcionariu, un trabayador], ensin perder la so rellación llaboral cola empresa.*

esistencies, les: *sust.* **a** Mercancíes destinaes a la venta, que tán nun almacén o tienda. **b** Bienes y materiales d'una empresa que son almacenaos pa ser vendíos o que formen parte del procesu productivu. || **Xestión d'esistencies,** usu y control de los inventarios, primeres materies, productos semiellaboraos y productos ellaboraos, col envís de reducilos lo más posible ensin arriesgar nel procesu productivu y comercial.

expansión, la: *sust.* Fase del ciclu económicu opuesta a la recesión, que se carauteriza por un incrementu na producción, l'emplegu y la inversión.

estatutariu, -a, -o: *ax.* *Del estatutu.*

estatutu, l': sust. *Conxuntu de normes, de lleis [que regulen el funcionamientu d'un organismu, d'una comunidá autónoma, d'una empresa].*

estensivu -a, -o: ax. *Que se pue estender.* **a** Que tiende a estendese o dilatase, ocupando un espaciu mayor.

estipular: v. *Axustar unes condiciones, un preciu.* **a** Convenir, concertar, acordar. **b** Apallabrar un contratu.

estructura, la: sust. *Manera [na que tán ordenaes o puestas les partes constitutives de daqué].* **a** Conxuntu de partes interrellacionaes onde los cambeos en caúna d'elles producen modificaciones nes demás. || **Análís estructural**, estudiu de les carauterístiques básiques d'un sistema económicu a mediu y llargu plazu. || **Estructura económica**, la economía d'un país considerase como una estructura económica.

executar: v. *Facer, pasar a la realidá [una aición, un deséu que se piensa].* **2** *Facer real [una sentencia xudicial].* **a** Reclamar una deuda per vía o procedimientu executivu. **b** Realizar n'informática les instrucciones que manda un programa d'ordenador.

executiva, la: sust. *Xunta executiva [d'una asociación, d'un partíu políticu, d'un sindicatu].*

executivu, -a, l'/la: sust. *Persona [que forma parte de la xunta executiva d'una empresa].* **a** Persona que desempeña un cargu d'alta direición.

executivu, -a, -o: ax. *Qu'executa, que s'encarga d'executar actos, lleis.*

executivu, l': sust. *Nel gobiernu d'un estáu ye'l Conseyu de Ministros.*

executor, -ora, -or (-oro): ax. *Qu'executa.* **2** *Dau a executar.*

exerciciu, l': sust. **4** *Periodu de tiempu [en que se divide l'actividá económica d'una empresa, d'un bancu].* **a** Periodu de tiempu, polo xeneral un añu natural, nel que se divide l'actividá d'una empresa pa facela valoratible a los efeutos económicos y contables, midir los resultaos y calcular l'impuestu de sociedaes. || **Pieslle del exerciciu**, fecha efeutiva de zarrar una contabilidad.

F, f

facienda, la: *sust.* *Conxuntu de finques, de ganáu [que tien daquién].* **a** Patrimoniu. **b** Conxuntu de propiedaes. || **Consejería de Hacienda,** organismu del Gobiernu del Principáu d'Asturies que s'ocupa de les sos cuentes públiques, de recaudar los impuestos, de la política financiera. || **Facienda Pública,** organismu de l'administración pública central, que s'ocupa de les sos cuentes públiques, de recaudar impuestos, de la política financiera.

factura, la: *sust.* *Cantidá de dineru [que se debe y que ye'l resultáu de sumar cantidaes más pequeñes].* **2** *Papel [onde s'especificuen les cantidaes y el total d'un gastu fechu].*

feria, la: *sust.* *Mercáu grande [que se fai en feches señalaes].*

feriar: *v.* *Vender o comprar [nuna feria].*

fianza, la: *sust.* *Cosa o dineru que se dexa en prenda.* **a** Dineru o otru bien col que se garantiza'l cumplimentu d'una obligación adquirida nun contratu.

fidelizacion, la: *sust.* *Tendencia d'algunes entidaes de facer regalos, tarxetes qu'acumulen puntos y otres muestres d'afeutu, cola idea de retener al cliente.*

fielatu, el: *sust.* *Puestu [a la entrada de un conceyu, d'una villa pa pagar un impuestu polos productos que se lleven pa vender].* **a** Sitiu onde exerce'l consumeru. **b** Oficina a la entrada de les poblaciones na que se pagaben los derechos de consumu.

financiación, la: *sust.* *Financiamientu.*

financiamientu, el: *sust.* *Aición y efeutu de financiar o financiase.* **a** Cantidá de dineru emprestao.

financiar: *v.* *Dar dineru pa [un negociu], pa [una empresa].* **2** *prnl.* *Mantene [una empresa, una asociación col dineru de daquién o daqué].* **a** Facilitar los fondos que se precisen pa la xestión integral de cualquier proyeutu o actividá económica. **b** Subvencionar los gastos d'una actividá, d'una obra.

financieru, -a, el/la: *sust.* *Persona con esperiencia na teoría o na práutica de les actividaes finances.*

financieru, -a, -o: *ax.* *Que financia.* **2** *De les finances.* **a** Rellativu o perteneciente a l'actividá financiera. || **Resultaos financieros,** la diferencia ente los ingresos financieros y los gastos financieros d'una empresa, d'una sociedá.

finanza, la: *sust. Conxuntu de recursos económicos [que se manexen al financiar].* **a** Caudal, bien.

fondu, el: *sust. Conxuntu de bienes [que tien una persona, una sociedad].* ||

Fondu d'inversión, fondu qu'agrupa los capitales destinaos a la inversión d'una pluralidá de persones. || **Fondu de pensiones,** fondu qu'agrupa les aportaciones d'un conxuntu de planes de pensiones.

función, la: *sust. Aplicación de los miembros d'un conxuntu a caún de los miembros d'otru conxuntu matemáticu.* **2** *Aición [propia que corresponde normalmente a daqué o daquién].*

funxible: *ax.* Que se consume col usu.

G, g

ganancia, la: *sust.* Aición y efeutu de ganar. **2** *Cantidá [que se gana].* || **Ganancias de capital**, aumentu del valor d'un activu financieru, que solo se consigue si se viende. || **Ganancias y perdes patrimoniales**, incrementu o diminución del valor del patrimoniu d'una persona física o xurídica, polo xeneral produzse pola perda o venta d'un bien.

ganancial: *ax.* De la ganancia. || **Bienes gananciales**, *conxuntu de coses de valor llograes tando casaos y que pertenecen a los dos miembros del matrimoniu.* || **Réxime Ecónomicu de Gananciales**, réxime que regula que los bienes consiguíos mentantu dure'l matrimoniu pertenecen a partes iguales a los dos miembros de la pareya.

ganar: *v.* Llograr, llegar a tener [daqué]. **5** *Ameyorar, tar o ponese meyor.* **a** Adquirir caudal o aumentalu con cualquier xéneru de comerciu, industria o trabayu. **b** Recibir un xornal o sueldu nun emplegu o trabayu.

garantía, la: *sust.* Prueba [de que daqué va a facese, va a cumplise]. **2** *Posibilidá [de que la fábrica, la tienda onde se merca daqué lo igiie, lo descambie si s'estroza dientro d'un plazu de tiempu].* **3** *Documentu [onde se certifica que la fábrica, la tienda onde se merca daqué va igualo, va descambialo si s'estroza dientro d'un plazu de tiempu].* a Fianza, prenda. || **Garantía d'un empréstanu**, seguridá del cumplimientu d'una obligación que da l'emprestariu pa conseguir un empréstanu; esta garantía pue ser real, polo xeneral, bienes inmuebles u otros activos, o pue consistir n'avales y fiances. || **Garantías constitucionales**, derechos que la Constitución d'un Estáu reconoz a tolos ciudadanos. || **Suspensión de garantías**, situación esceicional por motivos d'orde públicu, na que'l gobiernu suspende temporalmente les garantías constitucionales.

garantizador, -ora, -or (-oro): *ax.* Que garantiza. **2** *Dau a garantizar.*

garantizar: *v.* Dar garantía de [daqué].

global, lo: *sust.* Situación d'interacción mundial de la cultura, la economía, el comerciu y les finances producida poles llamaes «nueves teunoloxíes», especialmente Internet.

globalización, la: *sust.* Fenómenu mundial que se da na estaya de les actividaes culturales, sociales, económiques y finances, orixináu poles nueves teunoloxíes de la información y de la comunicación, pola aparición d'un mediu de comunicación de mases como ye Internet. || **Globalización económica**, procesu d'imposición acelerada a nivel mundial de les teoríes del llibrecambiu, que camuda les rellaciones económi-

ques, comerciales y financieras qu'existien internacionalmente ente los países, lo que significa la interconexón mundial de toles economías a través de los mercaos de bienes, servicios y capitales. | Tendencia de los mercaos y de les empreses a estendese, sobrepasando les llendes nacionales y algamando una dimensión mundial.

gravame, el: *sust.* Impuestu sobre un inmueble o sobre un caudal.

gravar: *v.* Imponer un gravame.

grupu, el: *sust.* *Conxuntu [de persones, de coses axuntaes].* || **Grupu d'empreses,** conxuntu d'empreses que tienen un control común onde la empresa dominante llámase matriz y les dominaes filiales.

H, h

haber, P: *sust.* **a** Parte derecha d'una cuenta del Llibru Mayor nel sistema de partida doble onde s'abonen toles operaciones contables; si la cuenta ye d'activu anótense nél les disminuciones, si la cuenta ye de pasivu los aumentos, y si la cuenta ye de perdes y ganancias, les ganancias.

b Hacienda, caudal. **c** Conxuntu de bienes y derechos que tien una persona física o xurídica. **d** Cantidad que se recibe periódicamente en retribución de servicios personales.

heredá, la: *sust.* Hacienda [*de daqué*].

heredar: *v.* Recibir [*llegalmente la propiedá de daqué que yera d'otra persona*]. **a** Recibir una propiedá a la muerte d'una persona.

heredatible: *ax.* Que se pue heredar.

herederu, -a, l'/la: *sust.* Persona qu'hereda.

hereditariu, -a, -o: *ax.* Que s'hereda.

herencia, la: *sust.* Conxuntu de bienes [*que s'hereden*]. **a** Tresmisión de la propiedá a la muerte d'una persona.

hipoteca, la: *sust.* Aición y efeutu d'hipotecar. **a** Derechu real sobre bienes inmuebles que garantiza' l cobru d'un contratu d'empréstanu o de creitu.

hipotecar: *v.* Condicionar [*la propiedá d'una casa, d'una finca que se pon como seña, mientras se paga una deuda*]. **a** Vincular bienes por un derechu real al cumplimientu d'una obligación, que serán executaos si ésta al vencimientu nun se cumple.

hipotecariu, -a, -o: *ax.* De la hipoteca.

hipótesis, la: *sust.* Esplicación racional ensin comprobar [*de la que se parte pa facer una investigación, pa sacar unes consecuencias*].

I, i

imponible: *ax.* Que se pue gravar con un impuestu o tributu. || **Fecha imponible,** actu o sucesu fixáu na llei de cada tributu que xenera'l nacimientu d'una obligación tributaria (llogru de renta, tresmisión de bienes, etc.).

importación, la: *sust.* *Aición y efeutu d'importar [un productu].* **2** *Cosa [que s'importa d'otru país].* **a** Adquisición de bienes o servicios que vienen d'otru país, incluyíos capitales, mano d'obra, etc, que vienen d'otru país. || **Llicencia d'importación,** autorización que concede l'alministración a les persones, físiques o xurídiques, al facer una importación na que hai que tresferir divisas al exterior.

importador, -ora, -or (-oro): *ax.* *Qu'importa, que trai [d'otru país un productu, una costume].* **a** Persona física o xurídica que fai la importación de bienes y servicios. **b** País que tien la posición compradora nel mercáu internacional.

importar: *v.* *Traer [d'otru país un productu, una costume].* **a** Introducir nun país xéneros, artículos, costumes, servicios, mano d'obra, capitales estranxeros, etc.

impositivu,-a, -o: *ax.* *De los impuestos.*

impuestu, l': *sust.* *Pagu obligáu [que faen los ciudadanos, les empreses como ayuda a los gastos del estáu, de les comunidaes autónomes, de los conceyos].* **a** Tributu. || **Impuestu de Sociedaes (IS),** impuestu que grava los beneficios de les entidaes xurídiques, non sólo a les empreses de toa mena, tamién a asociaciones y fundaciones. || **Impuestu so la renta de les persones físiques (IRPF),** tributu direutu de naturaleza personal y suxetiva que grava la renta de les persones físiques, entendiendo por renta'l llogru de rendimientos ya incrementos patrimoniales, definíos llegalmente como fecha imponible. || **Impuestu sol valor amestáu (IVA),** impuestu sol consumu que grava a les operaciones comerciales, a los servicios, a les importaciones. | Impuestu que grava'l consumu de bienes y servicios cada vez que s'agrega valor añadíu al bien o serviciu y nel momentu de la venta al consumidor final.

índiz, l': *sust.* *Llista [de los títulos de les partes d'un llibru]* **4** *Númeru o valor [de referencia ente delles magnitúes].* **a** Númeru que representa'l nivel d'un mercáu financieru o dalguna variable económica. **b** Dalgunes magnitúes que reflexen lo que pasó, lo que pasa o lo que va a pasar nuna economía. || **Índiz de Precios al Consumu,** índiz ponderáu, d'alcuertu col consumu qu'una unidá familiar media fai, que mide'l

nivel xeneral de precios con rellación a un periodu anterior. | Indicador más usáu pa medir la inflación, baxo la sigla IPC, y que s'utiliza como referencia nes negociaciones salariales, na revisión de los contratos d'arrendamientos d'inmuebles, na fixación de les pensiones, na actualización de primes de seguros, etc.

inflación, la: *sust.* Xuba [de los precios que se produz al desaxustase la ufierta y la demanda]. **a** Aumentu sustancial y sosteníu del nivel xeneral de precios a lo llargo d'un tiempu determináu, que se mide col IPC (Índiz de Precios al Consumu), y combátese con la xuba de los tipos d'interés. || **Hiperinflación**, inflación que crez ensin medida, que suel orixinase cuando l'administración emite ensin control dineru pa cubrir los sos gastos. **b** Gran alza de los precios qu'obliga a les persones a desfases del dineru que tienen nel so poder. || **Inflación al galopiu**, hiperinflación. || **Inflación de costos**, inflación que tien l'orixe nel crecimentu autónomu de dalgún de los componentes del costu (sueldos, gastos bancarios, primeres materias, productos semiellaboraos, etc.). || **Inflación de demanda**, inflación causada pola mor del crecimentu aceleráu de la demanda agregada, que se produz pol aumentu del consumu priváu, o pol incrementu del gastu públicu, o por más inversiones o esportaciones, etc. || **Inflación estructural**, inflación orixinada por un desequilibriu básicu na estructura ecómica del país.

informática, la: *sust.* Conxuntu de téuniques rellacionaes col tratamientu automatizáu de datos. **a** Conxuntu de conocimientos científicos y de téuniques pal tratamientu automatizáu de la información a través d'ordenadores.

informáticu, -a, l'la: *sust.* Persona [que se dedica a la informática].

informáticu, -a, -o: *ax.* De la informática. **a** Que trabaya o investiga n'informática.

informe, l': *sust.* Noticia, información [sobre un tema concretu]. **2** Papel [onde s'anoten un conxuntu de datos sobre un tema o temas rellacionaos].

inmovilizáu, l': *sust.* **a** Activu fixu. **b** Parte del activu d'una empresa constituíu por tolos bienes y drechos qu'ésta emplega na so actividá normal y que tienen un caráuter durable.

interés, l': *sust.* **4** Cantidá de dineru [que produz un capital]. || **Interés simple**, beneficios que s'orixinen al invertir un dineru o capital per un tiempu. || **Interés compuestu**, beneficios que se producen cuando se suma al capital l'interés simple pa producir nuevos intereses y asina socesivamente a lo llargo del periodu de vixencia qu'apautemos.

Internet: *amb.* Rede informática mundial, descentralizada, integrada pola conexón direuta ente ordenadores a través d'un protocolu especial de comunicación.

inventariu, l: *sust.* Llista [completa y detallada de mercancías, bienes, productos]. **a** Recuentu de les esistencias y otros activos d'una empresa.

|| **Libru d'inventarios y balances,** libru nel que les persones que tán obligaes llegalmente, seyan físicos o xurídiques, faen constar tolos bienes y derechos del activu y toles deudes y obligaciones del pasivu, amás de presentar el balance xeneral.

inversión, la: *sust.* Aición y efeutu d'invertir. **2** Cantidad [que s'invierte].

inversor, -ora, -or: *ax.* Qu'invierte.

invertir: *v.* Emplegar [el dineru pa llograr beneficios]. **a** Emplegar, gastar, colocar un caudal. **b** Ocupar o emplegar el tiempu.

K, k

kantianu, -a, -o: *ax.* De Kant. **2** Del kantismu. **3** Partidariu del kantismu.

kantismu, el: *sust.* Doctrina [filosófica creada por Kant]. || **Kant y el kantismu**, Emmanuel Kant, Prusia (1724-1804), la so obra ye una perfecta síntesis de tres corrientes perimportantes de la Edá Moderna, el racionalismu, l'empirismu y la ilustración, y representa l'orixe del pensamientu filosóficu de los últimos sieglos.

keynesianismu, el: *sust.* Doctrina económica ellaborada por Keynes. || **Keynes y el keynesianismu**, John Maynard Keynes, economista británicu (1883-1946), cabezaleru de la moderna economía escontra de la economía clásica, mantién que pa reactivar una economía ye precisa la intervención del Estáu pel camín de la inversión, diz qu'una política monetaria y fiscal espansiva crea emplegu, lo qu'en toles dómines supón l'incrementu de la renta o la reducción del déficit d'un país.

keynesianu, -a, -o: *ax.* De Keynes. **b** Del keynesianismu. **c** Partidariu del keynesianismu.

kilo, el: *sust.* Quilo. **a** Mil unidaes.

krausismu, el: *sust.* Doctrina [filosófica de Kraus].

krausista: *ax.* Del krausismu. **2** Partidariu del Krausismu. || **Kraus**, Karl Friedrich Kraus (1781-1832), filósofu alemán qu'aplicó lo fundamental del so pensamientu a la ética y a la filosofía del derechu, criticó a la Ilesia y al Estáu por ser entidaes finites; la Institución Llibre d'Enseñanza inspirase na so filosofía: centru d'enseñanza, priváu y llaicu, fue naquel momentu un elementu perimportante d'anovación pedagóxica n'España.

L, l

líder, el/la: sust. Persona [que dirixe un grupu de persones, un grupu políticu, un grupu económicu].

líder: ax. Que ye'l primeru [en daqué].

llabor, el: sust. Trabayu, aición y efeutu de facer daqué [con esfuerciu físicu o intelectual]. **2** Cantidá de coses [que queden pa trabayar]. || **Mandar llabor,** facer usu de daqué.

llaborable: ax. Que se llabora. **2** Que se pue llaborar. || **Día llaborable,** día de trabayu según la normativa llegal.

llaboral: ax. Del trabayu, del llabor. || **Sociedá llaboral,** sociedá mercantil na que más del 50 por cientu del capital ta en manes de los trabayadores.

llaboralista: ax. Especializáu en derechu llaboral [un abogáu, un xurista].

llaborar: v. Trabayar, facer llabor.

llaboriar: v. Llaborar.

llaborismu, el: sust. Movimientu [políticu inglés inspiráu nel sindicalismu socialista].

llaborista, el/la: sust. Del llaborismu. **2** Partidariu del llaborismu.

llaboríu, el: sust. Conxuntu de llabores.

llatifundista: ax. Del llatifundiu. **2** Amu d'un llatifundiu.

llatifundiu, el: sust. Hacienda agraria de muncha extensión.

lleí, la: sust. Acuerdu o conxuntu d'acuerdos [pa ser cumplíos y que pauta una comunidá sobre cómo se tien que facer daqué]. **a** Disposición votada poles Cortes y sancionada pol Xefe del Estáu nun réxime constitucional. **b** Caúna de les rellaciones esistentes ente los elementos que participen nun fenómenu.

lletra, la: sust. Signu gráficu [de los que representen soníos d'una llingua]. || **Lletra de cambéu,** documentu mercantil con fuercia executiva, pol que'l llibrador ordena al llibráu que pague nun plazu determináu una cantidá n'efeutivu al tomador o a quién ésti mande.

lliberal: ax. Partidariu de la llibertá, de la tolerancia. || **Profesión lliberal,** profesión que nun ta pagada pola alministración pública.

lliberalismu, el: sust. Cualidá de lliberal. **3** Réxime políticu y económicu lliberal. **a** Actitú que defende la llibertá y la tolerancia nes rellaciones humanas. **b** Doctrina política que defende les llibertaes y la iniciativa individual y pon llendes a la intervención del Estáu y de los poderes públicos na sociedá. || **Liberalismu económicu,** doctrina económica qu'afirma que ye posible organizar la vida económica y política de les sociedaes alreodor de la llibertá, como valor supremu, favoreciendo una

economía de mercáu, onde se reduza a lo indispensable la intervención estatal. Sicasí, col tiempu, el lliberalismu económicu cuida conveniente la función del Estáu en dellos aspetos de la economía rellacionaos colos servicios públicos y considera necesaria la intervención del Estáu na construcción d'un marcu xurídicu y normativu pal desarrollu de la economía llibre de mercáu. || **Friedman y el lliberalismu económicu**, Milton Friedman (1912-2006), norteamericanu, economista ultralliberal, fue consideráu'l líder de la Escuela de Chicago, defensora dafechu del lliberalismu económicu. Pon munches torgues a la intervención del Estáu, sofítase na llibre competencia y ye partidaria de la llucha escontra la inflación usando'l control de la ufierta monetaria. Premiu Nobel en 1976 polos sos trabayos sol análs del consumu, la historia monetaria y la política d'estabilización. Friedman ye la lluz qu'alluma a cuasi tolos economistes neolliberales.

Lliberalización, la: *sust.* Aición y efeutu de lliberalizar.

Lliberalizar: *v.* Facer lliberal o [más] lliberal.

Lliberáu, -ada, el/la: *sust.* Persona [que trabaya a sueldu nun sindicatu, nun partíu políticu].

Llibrador, -ora, el /la: *sust.* **a** Persona que llibra una lletra de cambéu. **b** Persona que fai un pagu.

Llibramientu, el: *sust.* Aición y efeutu de llibrar. **2** Cantidá [de dineru que se paga]. **3** Recibu [onde se detalla lo que cobra una persona].

Llibranza, la: *sust.* Aición y efeutu de llibrar. **2** Cantidá [de dineru que se paga]. **3** Recibu [onde se detalla lo que cobra una persona]. **a** Llibramientu o orde de pagu.

Llibrar: *v.* **6** Entregar un pagu. **a** Emitir lletres de cambéu, llibrances, cheques y otros órdenes de pagu, a cargu de daquién que tenga fondos a disposición del llibrador.

Llibráu, -da, el/la: *sust.* Persona contra la que se xira una lletra de cambéu.

Llibrecambismu, el: *sust.* Doctrina basada nel llibrecambiu. **2** Llibrecambiu, doctrina [económica que defende'l comerciu internacional ensin torgues d'aduanas, nel que les lleis del mercáu son mui abiertes y dexen fixar los precios llibremente].

Llibrecambista: *ax.* Del llibrecambismu. **2** Partidariu del llibrecambiu. ||

Flórez Estrada, lliberal avanzáu y llibrecambista, Álvaro Flórez Estrada (1766-1853), economista asturianu, yera un lliberal avanzáu, un llibrecambista. Sicasí valoraba favorablemente la intervención del Estáu escontra de la corona, la nobleza y la ilesia. La so obra «Cursu d'Economía Política» foi per munchu tiempu'l llibru de cabecera de les universidaes españoles ya iberoamericanes.

llibrecambiu, el: *sust. Sistema [económicu que defende'l comerciú internacio-
nal ensin torgues d'aduana, nel que les lleis del mercáu son mui abiertas
y dexen fixar los precios llibremente].* **a** Sistema políticu-económicu
de la non intervención del Estáu nel comerciú internacional pa que
tengan plena vixencia los beneficios qu'aporta la división del trabayu y
de les ventayes comparatives que tienen tolos países, permitiendo una
máxima fixación de recursos a nivel internacional.

licencia, la: *sust. Permisu [pa que daquién faga dalgo].* **a** Resolución de
l'administración pola que s'autoriza una actividá. **b** Documentu nel que
consta la licencia.

llinia, la: *sust. Conxuntu [de puntos continuos].* || **Llinia telefónica,** comu-
nicación telefónica. || **Llinia Dixital Asimétrica d'Abonáu (ADSL),**
sistema asimétricu de tresmisión de datos sobre llínies telefóniques
convencionales.

liquidar: *v.* **a** Saldar, pagar totalmente una cuenta. **b** Gastar en pocu tiempu
dalgo, de mou especial dineru. **c** Vender les mercancías a baxu preciu.
|| **Liquidar una deuda,** calcular la cuantía d'una deuda. || **Liquidar
un negociu,** facer el cálculu final de les cuentas pa cesar un negociu.

lliquidez, la: *sust. Cualidá de llíquidu.*

llíquidu, el: *sust. Cantidá [de dineru que queda d'aplicar un conxuntu de
reducciones].* **3** *Cantidá [que se pue convertir fácil en dineru efeutivu].*
|| **Llíquidu Imponible,** cantidá fixada oficialmente a la riqueza del
contribuyente, como base pa señalar la so cuota tributaria.

llocal, el: *sust. Sitiú o parte [d'un edificiu dedicáu al comerciú, a oficines].*

llocal, lo: *sust. Conxuntu d'elementos interrellacionaos dinámicamente, dien-
tro de les llendes d'un espaciu organizáu, en función d'un fin.*

llogotipu, el: *sust. Distintivu específicu [formáu por lletres, por dibuxos, que
representa a una empresa, a un productu].* **a** Signu d'una empresa,
d'una marca que la diferencia de les demás.

M, m

maximizar: *v.* **a** Pescudar el puntu o grau más altu, más grande, más intensu.

b Buscar el máximu d'una función matemática.

máximu, el: *sust.* *Puntu o grau más altu, más grande, más intensu.*

mayoría, la: *sust.* *Parte o número más grande [de daqué].* **2** *Edá [d'una persona na que por llei yá tien tolos derechos civiles].* **a** Mayor número de votos nuna votación. **b** La parte mayor de les persones que componen una nación, una rexón, una ciudá, un cuerpu. || **Mayoría absoluta,** mayoría que tien más de la mitá de los votos. || **Mayoría de cantidá,** mayoría na que se cuenten los votos en rrellación a lo que representa cada votante. || **Mayoría d'edá,** *edá [d'una persona na que por llei yá tien tolos derechos civiles].* || **Mayoría relativa,** mayoría que tien más votos, pero que nun ye absoluta.

mayorista, el/la: *sust.* Persona física o xurídica que viende, compra o contrata al por mayor.

mediu, el: *sust.* **3** *Conxuntu de circunstancies [qu'arrodien la vida d'una persona, d'un animal].* || **Defensa del mediu,** conxuntu de factores que conformen un ambiente físicu equilibráu. || **Mediu ambiente,** conxuntu d'aspeutos naturales, sociales y culturales qu'influyen nos seres vivos. || **Mediu de comunicación,** órganu destináu a la información pública. | *Radio, prensa, televisión, Internet.* || **Mediu social,** conxuntu de circunstancies culturales, económicas o sociales nes que vive una persona, un grupu social.

mercancía, la: *sust.* *Cosa [que se merca].* **2** *Conxuntu [de coses que se merquen].*

mercantil: *ax.* *Del comerciu.*

mercantilismu, el: *sust.* *Tendencia [política o económica que sofita'l progresu nel espoxigue de les actividaes mercantiles].* **2** *Enclín a mercadexar [con toa mena de coses].*

mercantilista: *ax.* *Del mercantilismu.* **2** *Partidariu del mercantilismu.*

mercar: *v.* *Facese amu de [daqué empara de dineru].* **2** *Mercadexar, facer compres y ventes.*

mercáu, el: *sust.* *Aición y efeutu de mercar.* **2** *Sitiu [públicu onde se merquen y vienden productos].* **a** Conxuntu de persones y organizaciones que participen na compra y venta de bienes y servicios o na utilización de los mesmos. || **Facer bon mercáu,** *comprar y vender bien.* || **Facer mal mercáu,** *comprar y vender mal.* || **Hipermercáu,** establecimientu comercial, de mayor tamañu qu'un supermercáu, situáu cerca de les ciudaes, el so ésitu ta na variedá de productos a precios reducidos, nos

amplios aparcamientos y en tener espacios pal ocíu familiar. || **Mercáu de trabayu**, espaciu real o virtual onde contauten les persones demandantes d'emplegu coles que lu ufierten. || **Mercáu llocal**, mercáu que se fai una vez a la selmana en pueblos señalaos. || **Mercáu negru**, tráficu clandestín, con precios mayores que los llegalés, de divises monetaries o mercancíes ensin autorización o que tán escasés nel mercáu. || **Mercáu virtual**, mercáu ensin necesidá d'un llugar físicu, que surge col desendolcu de les nueves teunoloxíes de la información y la comunicación. || **Supermercáu**, establecimientu comercial de venta xeneral al por menor onde'l cliente va garrando los productos que quier mercar y que paga al salir.

metódicu, -a, -o: *ax. Del métodu. 2 Fechu siguiendo un métodu.*

metodoloxía, la: *sust. Estudiu del métodu científicu o filosóficu. 2 Conxuntu de métodos [que se siguen pa facer daqué].*

metodolóxicu, -a, -o: *ax. De la metodoloxía.*

métodu, el: *sust. Manera [de facer les coses]. 2 Manera [organizada y sistemática d'entamar y desendolcar una investigación, un proyeutu]. a Manera de dicir o facer con orde.*

micra, la: *sust. Midida [de llonxítu] qu'equival a la millonésima parte d'un milímetru.*

minifundista: *ax. Del minifundiu.*

minifundista, el/la: *sust. Amu d'un minifundiu.*

minifundiu, el: *sust. Tierra de llabor [de dimensiones pequeñes]. a División de la propiedá rural en finques demasiao pequeñes.*

minimizar: *v. a Pescudar el puntu o grau más baxu, más pequeñu, menos intensu. b Buscar el mínimu d'una función matemática.*

mínimu, el: *sust. Puntu o grau más pequeñu, más baxu, menos intensu.*

minoría, la: *sust. Parte o númberu más pequeñu [de daqué]. 3 Población [estremada dientro d'un país o un estáu pola so llingua, cultura, relixón, raza]. a Conxuntu de votos en sen opuestu al mayor númberu de votantes nes xuntes, asamblees, etc. || Minoría d'edá, edá [d'una persona na que por llei nun tien tovía tollos derechos civiles].*

minorista, el/la: *sust. Comerciante que viende al por menor.*

módem, el: *sust. Dispositivu informáticu que pon en contautu un ordenador con un sirvidor d'Internet o con otu ordenador a través d'una llinia telefónica. 2 Aparatu informáticu que camuda les señales dixitales n'analóxicos y viceversa, y permite comunicar dos ordenadores per una llinia telefónica o una llinia de cable. || Módem de cable, módem ensin filo.*

moneda, la: *sust.* Pieza [metálica de dineru] con un valor determináu. **3** Unidad de referencia del dineru [oficial d'un país]. || **En metálico,** con monedes y billetes.

monetarismu, el: *sust.* Tendencia política o económica basada na idea de que la inestabilidad de la economía depende del sector monetariu.

monetarista: *ax.* **a** Del monetarismu. **b** Partidariu del monetarismu.

monetariu, -a,-o: *ax.* De la moneda. **2** Del dineru.

monopolista: *ax.* Basáu nel monopoliu. **2** Que dirixe un monopoliu.

monopoliu, el: *sust.* Empresa [qu'esplota ella sola una actividá comercial o industrial]. **2** Actividá [comercial o industrial explotada solo por una empresa, pol estáu]. **3** Concesión [que fai un estáu a una empresa pa qu'esplote ella sola una industria].

montante, el: *sust.* **3** *fam.* Cantidad [que val daqué]. **a** Cuantía, suma.

N, n

nanómetru, el: *sust.* Midida de llonxitú qu'equival a la milmillonésima parte d'un metru.

nanoteunoloxía, la: *sust.* **a** Conceutu que recueye los campos de la ciencia y la téunica nos que s'estudien, se llogren, y/o manipulen de manera controlada materiales, sustancias y dispositivos de tamaño mui pequeñu, en xeneral inferiores a la micra. **b** Teunoloxía de los materiales y de les estructures onde la magnitú se mide en nanómetros.

neoliberal: *ax.* *Del neoliberalismu. 2 Partidariu del neoliberalismu.*

neoliberalismu, el: *sust.* *Lliberalismu [modernu, qu'afonda na non intervención del estáu na economía d'un país].* **a** Teoría política que tiende a reducir al mínimu la intervención del estáu. **b** Doctrina económica de finales del sieglu XX que surge del modernu lliberalismu económicu que propón pa cada país la privatización de los servicios públicos y la desregulación del mercáu llaboral y pal conxuntu de los países plantea la llibre circulación de capitales, la desllocalización ye la consecuencia más importante d'esto último.

netu, el: *sust.* *Midida [de capacidá] qu'equival a mediu llitru.* || **Pesu netu,** *pesu nel que nun se cuenta la tara.* || **Netu patrimonial,** recursos propios contables d'una empresa. | Capital más reserves y más beneficios sin distribuyir d'una empresa. | Activu total menos pasivu total d'una empresa.

nómina, la: *sust.* *Llista de nomes de persones. 2 Llista de los emplegaos d'una empresa.* **a** Recibu individual que xustifica los haberes d'un trabayador tanto salariales como non salariales, al empar que los descuentos llegalles que s'apliquen.

nominal: *ax.* *Del nome.* || **Valor nominal,** cantidá de dineru pola que s'emite una acción, una obligación y otros documentos mercantiles.

O, o

obligación, la: *sust.* **a** Documentu notarial o priváu onde se reconoz una deuda o que se promete'l so pagu o bien otra prestación o entrega.

b Títulu, polo xeneral amortizable, al portador y con interés fixu, que representa una cantidá emprestada o esixible por otru conceutu a la persona o entidá que lu emitió.

obreru, -a, l'la: *sust.* *Persona [que trabaya nuna fábrica, nuna obra, que fai trabayu manual].* **a** Trabayador manual asalariáu.

obreru, -a, -o: *ax.* *Del obreru, de los obreros.* **a** Perteneciente o rellativu al trabayador. **b** Que trabaya. || **Sindicatu obreru**, organización de trabayadores, de persones cola mesma profesión pa defender los sos intereses.

obsolescencia, la: *sust.* **a** Cualidá d'obsolescente. **b** Términu que s'aplica a los bienes y procedimientos que queden anticuaos o fuera d'usu como consecuencia de l'apaición y desarrollu de teunoloxíes nueves.

obsoletu, -a, -o: *ax.* Anticuáu, en desusu.

ocupación, la: *sust.* *Aición y efetu d'ocupar u ocupase.* **2** *Cosa o trabayu [qu'ocupa tiempu].* **3** *Trabayu pagáu.* **a** Trabayu, emplegu, oficiu.

ocupar: *v.7* *Tener [un cargu, un trabayu].*

oficiu, l': *sust.* *Trabayu, actividá [a la que se dedica daquién].* **3** *Documentu [nel qu'una autoridá comunica daqué].* **a** Ocupación habitual. || **Abogáu d'oficiu**, xurista nomáu pol xuez pa defender a les partes que nun tienen recursos económicos.

oligopoliu, el: *sust.* Mercáu onde hai un númberu pequeñu de vendedores qu'imponen un preciu, que ye más altu que'l que habría con una mayor competencia.

operación, la: *sust.* *Aición y efetu d'operar.* **2** *Combinación de números, de cantidaes [siguiendo unes regles matemátiques, aritmétiques].* **3** *Conxuntu d'aiciones organizaes [con un oxetivu común].* **a** Execución de daqué. **b** Negociu o contratu sobre valores o mercancíes.

operador, -ora, l'la: *sust.* *Persona [que manexa una máquina o un sistema].*

operar: *v.* *Facer operaciones matemátiques.* **2** *Negociar, especular, realizar aiciones comerciales.*

operativu, -a, -o: *ax.* *Que permite'l funcionamientu de daqué.* **a** Preparáu o llistu pa ser utilizáu o entrar n'aición. || **Sistema operativu**, programa o conxuntu de programes qu'efectúen la xestión de los procesos básicos d'un sistema informáticu, permitiendo la normal execución del restu de les operaciones.

óptimu, f: *sust.* Que nun pue ser meyor. || **Óptimu d'una función,** valor o conxuntu de valores que maximiza o minimiza una función. || **Óptimos sociales,** opción polos valores coleutivos na economía del bienestar.

ordenador, f: *sust.* *Aparatu [electrónicu qu'informatiza datos].* **a** Máquina electrónica con una memoria de gran tamaño y con métodos de tratamientu de la información.

organismu, f: *sust.* *Conxuntu [d'oficines, de dependencias, d'emplegaos que formen un cuerpu o institución].* **2** *Grupu [de persones que trabayen xuntes pa llograr un fin d'interés común dientro d'un cuerpu o institución].*

P, p

pagador, -ora, -or (-oro): *ax.* Que paga. **2** Que paga bien. **3** Dau a pagar.

pagar: *v.* Dexar zarrada, arreglada [la deuda de daqué con dineru, con dalgo].

pagu, el: *sust.* Aición y efeutu de pagar. **2** Cantidá de dineru o cosa [que paga]. **3** Documentu [onde se demuestra que daqué ta pagao]. || **Balanza de pagos,** estáu de cuentes [d'un país nel so comerciu con otros]. || **En pagu de [daqué],** pa pagar [daqué]. || **Suspensión de pagos,** situación temporal que s'alcuentra ante'l xuez una persona física o xurídica, que tien más bienes y derechos qu'obligaciones, que nun pue facer frente a les sos deudes nesi momentu por nun tener lliquidez.

participación, la: *sust.* **a** Parte o fraición del capital social d'una sociedad llimitada. **b** Títulu (que demuestra que ye auténticu'l valor d'una porción de capital).

participe: *ax.* Que tien participaciones.

particular: *ax.* **4** Priváu, que nun ye públicu.

partida, la: *sust.* Cantidá [de les que se van anotando nuna cuenta]. **5** Cantidá [de mercancía que se manda d'una vegada]. **a** Caún de los artículos y cantidaes parciales que contienen una cuenta. **b** Cantidá o porción d'un xéneru de comerciu.

paru, el: *sust.* Falta de trabayu, d'emplegu. **a** Oficina d'emplegu.

pasivu, el: *sust.* Valor monetariu total de les deudes y compromisos que tien una persona física o xurídica, y que tán na so contabilidad. **b** Tolo qu'una persona debe y ta obligada a pagar. || **Cuentas de pasivu,** llau drechu del balance d'una empresa onde se rexistra'l capital, les reserves, el beneficiu pendiente de distribuyir y les obligaciones con terceros.

patrimonial: *ax.* Del patrimoniu.

patrimoniu, el: *sust.* Conxuntu [de bienes, de riqueces d'una familia, d'un estáu]. **a** Conxuntu de bienes, derechos y obligaciones que tien una persona, una empresa o l'estáu.

pautar: *v.* Ponese d'acuerdu [en daqué].

pautu, el: *sust.* Aición y efeutu de pautar.

per: *acrónimu.* **a** Indica'l númberu de veces que'l beneficiu ta comprendíu nel preciu de l'aición. **b** Númberu d'años necesarios pa recuperar la inversión teniendo en cuenta los beneficios actuales de la empresa.

perda, la: *sust.* Aición y efeutu de perder o perdese. **a** Quedase ensin la posesión d'un bien, d'un drechu.

perder: *v.* Dexar de tener [daqué] al desaparecer, al escapase, al robalo.

pérdiga, la: *sust. Perda.*

periodu, el: *sust. Espaciu [de tiempu].*

persona, la: *sust. Individuu [de la especie humana].* || **Persona de paya,** testaferru. || **Persona física,** persona capaz de ser suxetu de derechos y obligaciones. || **Persona xurídica,** asociación d'interés particular o públicu a la que la llei da personalidá propia, independiente a la de los sos socios.

pigarra, el/la: *sust. Persona [qu'atrái clientes con engañu en porgüeyu del vendedor].*

plan, el: *sust. Proyeutu, conxuntu d'idees [que se tienen na mente pa desen-dolcales].* 2 *Conxuntu [d'estudios, d'actividaes estructurales que tien una carrera, un proyeutu].* || **Plan económicu,** plan que fai referencia a l'actividá económica global o a la d'un sector o empresa. || **Plan d'inversiones,** plan que nos diz en qué s'empleguen los recursos financieros d'una empresa. || **Plan d'obres,** plan qu'elaboren los téunicos y les alministraciones públiques pa ordenar la previsión y execución de les sos obras. || **Plan de pensiones,** plan qu'organiza les aportaciones necesaries pa tener derechu a percibir un capital o una renta periódica nel casu de xubilación. || **Plan de servicios,** plan qu'elaboren los téunicos y les alministraciones públiques pa ordenar la previsión y la execución de los sos servicios. || **Plan urbanísticu,** plan que se refier a la ordenación del espaciu urbanu, incluyendo la previsión de desarrollu y marcando los usos del suelu.

plusvalía, la: *sust. Valor [económicu produciu pola fuerzia del trabayu].* **a** Incrementu del valor de daqué por causes ayenes a daqué. **b** Beneficiu que se llogra pola enayenación d'un activu a un preciu mayor al de l'adquisición.

población, la: *sust. Aición y efetu de poblar.* 2 *Conxuntu de persones [que viven nuna ciudá, nun pueblu, nun país].* || **Población activo,** número total de persones n'edá activa, qu'en los censos de población y nes encuestes sobre población activo dicen que quieren trabayar. || **Población n'edá activa,** número de persones que tán n'edá de trabayar; n'España, ye la población ente dieciséis y sesenta y cinco años, dambos inclusive. || **Población ocupao,** diferencia ente la población activo y lo desemplegao.

poder, el: *sust. Facultá [que tien daquién pa mandar, pa facer coses, p'autorizar].* 2 *Papel [qu'autoriza daqué].* || **Tresferencia de poder,** cesión o arrenuncia a favor de daquién d'una atribución, d'un derechu, d'un dominiu.

ponderación, la: *sust.* Valoración compensada proporcionalmente considerando la so importancia.

preciu, el: *sust.* *Cantidad de dineru que se da o se pide empara de [daqué]. 2 Cosa que se da o se pide empara de [daqué]. a* Cantidad de dineru que se da a cambiú d'un bien, d'un serviciu. || **Preciu de costu,** *cantidad de dineru que se da por [daqué] ensin ganancia añadida pa la persona que lo viende.*

prima, la: *sust.* *Cantidad [de dineru que se paga a una empresa aseguradora]. 2 Cantidad [de dineru que s'amiesta al pagu normal p'afalar a daquién a trabayar meyor, pa premiar a daquién].*

procurador, -ora, el/la: *sust.* *Persona [que representa nun tribunal a una o a caúna de les partes interesaes nun procesu xudicial].*

producción, la: *sust.* *Aición y efeltu de producir o producirse. 2 Cosa [que se produz, que se fai]. 3 Conxuntu de llabores [pa producir daqué]. a* Xeneración de bienes y servicios utilizando los recursos que se precisen pa satisfacer necesidaes.

producible: *ax.* *Que pue producirse.*

producir: *v.* **2** *Facer qu'haya [daqué]. a* Fabricar o ellaborar coses útiles. **b** Crear coses o servicios con valor económicu. **c** Rentar, rindir interés, utilidá o beneficiu.

productible: *ax.* *Que produz.*

productividá, la: *sust.* *Cualidá de productivu. a* Producción por trayayador o por hora de trayayu, que pue midise nuna empresa, nun sector económicu, nun país. || **Productividá marxinal,** *amentu de la producción que supón l'incrementar una unidá d'emplegu una persona más, una hora más.*

productivu, -a, -o: *ax.* *Que produz.*

productor, -ora, -el/la: *sust.* *Caúna de les persones que participen na producción de bienes o servicios.*

productor, -ora, -or (-oro): *ax.* *Que produz. 2* *Dau a producir.*

productu, el: *sust.* *Cosa [producida, que se produz]. 2 Conxuntu de bienes y servicios [producíos nun país]. a* Bienes o servicios que xurden pa cubrir les necesidaes propies de les persones. || **Productos Financieros,** *ingresos xeneraos por una empresa pola concesión de creitos, poles inversiones en títulos y valores, y polos gastos percibíos pol aplazamientu del cobru a los clientes.* || **Productos Semiterminaos,** *productos a los que-yos falta dalguna fase de fabricación.* || **Productos Terminaos,** *productos fabricaos pola empresa y destinaos al consumu final o a la so utilización por otros empreses.* || **Productu Industrial,** *conxuntu de bienes producíos nun procesu de tresformación industrial.* || **Productu**

Interior Brutu (PIB), valor total de los bienes y servicios producidos nun año nun país, con independencia de la nacionalidad de los productores. || **Productu Interior Netu**, Productu Interior Brutu menos les amortizaciones y depreciaciones producies nel periodu. || **Productu Nacional Brutu**, Productu Interior Brutu más les rentes orixinaes polos nacionales nel estranxeru y menos les rentes de los estranxeros nel territoriu nacional. || **Productu Nacional Netu**, llógrase a partir del Productu Nacional Brutu menos les amortizaciones y depreciaciones producies nel periodu.

proletariáu, el: *sust. Clas social [formada polos proletarios].* **a** Clas social formada polos que nun tienen los medios de producción y que se ven obligaos a vender la so fuerzia de trabayu a los capitalistes a cambiud'un salariu.

proletariu, -a, ella: *sust. Persona [que pertenez a la clas obrera].*

propiedad, la: *sust. Derechu (llegal que-y da a daquéen tol poder d'usala con tol poder).* **2** Cosa [sobre la que daquéen tien el derechu llegal d'usala con tol poder]. || **Rexistrador de la Propiedad**, persona que s'encarga del Rexistru de la Propiedad. || **Rexistru de la Propiedad**, oficina onde se guarden los datos referentes a los bienes inmuebles pa beneficiu de terceros.

provincia, la: *sust. División alministrativa [de les que tien el territoriu d'un estáu].*

puestu, el: *sust. Sitiu [qu'ocupa una persona].* **2** Función [que daquéen exerce nuna oficina, nuna empresa]. **3** Sitiu [nun mercáu, nuna feria onde se pon a vender daquéen].

puya, la: *sust. Aición y efeutu de puyar.* **a** Venta pública na que participen diferentes compradores, onde compiten faciendo ufiertes cada vez más altes, hasta qu'ún ofrez una cantidá que los demás nun tán dispuestos a pagar.

puyar: *v. Vender [daqué nun actu públicu a quien dea más dineru por ello].*

Q, q

quebrantu, el: *sust.* Daño mui grande, como resultáu final d'una operación mercantil, fechu a un comerciante, a un empresariu. || **Quebrantu de moneda,** recompensa concedida a los caxeros o pagadores d'una oficina pol riesgu d'enquivocase nes operaciones que realicen.

quebrar: *v.* *Facer perder los bienes a una persona, a [una empresa], a [un bancu].*

quebráu, -ada, -ao: *ax.* Persona física o xurídica que ta declarada xudicialmente en quiebra por alcontrase n'insolvencia definitiva.

querella, la: *sust.* Escritu que se manda al xuez onde se fai saber que se cometió un delitu.

querellase: *v.* *Presentar una denuncia [a un xuez contra daquéen].*

quiebra, la: *sust.* *Aición y efeutu de quebrar.* **a** Aición xudicial pola que s'incapacita patrimonialmente a daquéen por tar declaráu insolvente.

quita, la: *sust.* Reducción de parte de la deuda que solicita'l deudor insolvente nel conveniu xudicial ente deudor y acreedores. || **Quita y espera,** la quita, a la que s'añade un aplazamientu de los pagos.

quórum, el: *sust.* *Númeru mínimu [de persones presentes que ye necesariu pa qu'un aconceyamientu seya válidu].* **a** Númeru d'individuos necesariu pa qu'un aconceyamientu tome decisiones válides. **b** Proporción de votos necesarios pa qu'haya alcuertu.

R, r

racionalizar: *v.* Organizar el trabayu p'augmentar la productividá o menguar los costos col mínimu esfuerciu.

racionamientu, el: *sust.* Aición y efeutu de racionar.

racionar: *v.* **2** *Restrinxir [a raciones] el repartu llibre d'un productu.*

rama, la: *sust.* **3** *Parte que se deriva d'otra principal.* **a** Caína de les partes en que ta dividida una ciencia, arte, industria...

rangu, el: *sust.* **1** *Categoría [que se tien nun trabayu, nuna sociedá].* **2** *Nivel [xerárquicu nuna clasificación].* **a** Categoría d'una persona con rellación a la so situación profesional o social. **b** *Amplitú de la variación d'un fenómenu estadísticu ente una llende menor y otra mayor nidiamente especificaos.*

recaudación, la: *sust.* Aición y efeutu de recaudar. **a** Cobru d' impuestos, de tases.

recaudador, ora, el/la: *sust.* Persona [que recauda impuestos, tases].

recaudar: *v.* Cobrar, recibir [dineru, dalguna cosa, en pagu de daqué]. **2** Cobrar [impuestos, tases].

receptor, el: *sust.* Aparatu [que recibe les ondes radioeléctriques d'una emisora]. **a** Aparatu o máquina llétrica qu'utiliza la enerxía pa un fin particular.

receptor, -ora, -or (-oro): *ax.* Que recibe. **2** *Que recibe'l mensaxe nun actu de comunicación [una persona].*

recesión, la: *sust.* **a** Ciclu económicu onde disminuye'l ritmu de la economía. **b** Descensu temporal qu'esperimenta'l crecimentu económicu carauterizáu pola disminución de la demanda, de la inversión y de la productividá, y pol aumentu del paru y de la inflación.

reclamu, el: *sust.* **3** *Cosa [cola qu'el vendedor llama l'atención del veceru].*

recursu, el: *sust.* **2** *Reclamación [que se fai a una autoridá p'anular un determin que se xulga perxudicial].* **3** [pl.] *Bienes económicos.* || **L'aplicación de recursos y Smith**, Adam Smith (1723-1790), economista y filósofu escocés, fundador de la Escuela Clásica. El so llibru principal fue «Investigaciones sobre la Naturaleza y Causa sobre la Riqueza de les Naciones», asoleyáu en 1776. Smith afirmó que l'orixe de la riqueza provién del trabayu de la nación, que sedrá tanto más productivu cuanto mayor especialización del trabayu esista. Pa Smith, na economía de mercáu, los cambios nos precios son el mecanismu básicu que rixe la determinación de recursos; o lo que ye lo mesmo, l'aplicación de recursos a una determinada finalidá económica. Adam Smith fue'l padre del

conceutu d'economía política como ciencia qu'estudia la riqueza y les lleis de la producción y distribución. || **Recursos ajenos**, obligaciones o deudes, que nun seyan colos socios aicionistes, que figuren nel pasivu del balance. || **Recursos humanos**, conxuntu de los trabayadores d'una empresa. || **Recursos naturales**, conxuntu de bienes que tán na naturaleza y que satisfacen les necesidaes humanes. || **Recursos propios**, fondos d'una empresa que nun son esixibles, constituyíos pola suma del capital social, les reserves y los resultaos non distribuyíos, menos los dividendos a cuenta.

recusación, la: *sust.* Aición y efeutu de recusar. **2** *Escritu onde se recusa a daquién.*

recusar: *v.* Refugar [*llegalmente a daquién como miembru d'un tribunal, como testigu d'un xuiçiu*]. **a** Nun querer almitir o aceptar una cosa.

redistribución, la: *sust.* Aición y efeutu de redistribuir.

redistribuir: *v.* Distribuir daqué de forma distinta a como taba.

réditu, el: *sust.* Beneficiu [*que produz el dineru en bancu*]. **a** Renta, utilidá o beneficiu que rinde un capital.

reestructuración, la: *sust.* Aición y efeutu de reestructurar.

reestructurar: *v.* Volver a estructurar, estructurar [*otra vegada*]. **a** Camudar la estructura (d'una empresa, d'un proyeutu).

reforma, la: *sust.* Aición y efeutu de reformar.

reformar: *v.* Camudar [*daqué p'ameyoralo*].

regular: *v.* Axustar [*a una regla, a una norma*]. **2** *Facer que [daqué tea nunes condiciones determinaes].*

regularizar: *v.* **a** Facer regular, someter a regles. **b** Ordenar, poner métodu.

renta, la: *sust.* Ganancia [*que se saca de daqué que se tien arrendao*]. **2** *Cantidad de dineru [que se paga por daqué arrendao]*. **a** Cantidad neta de los rendimientos. || **Declaración de la renta**, impuestu sobre la renta de les persones físiques. || **Renta pública**, deuda d'un estáu colos compradores de valores o títulos públicos. | Conxuntu de valores o títulos públicos que pon un estáu a la venta.

rentabilidad, la: *sust.* Cualidá de rentable. **a** Capacidá de rentar.

rentable: *ax.* *Que produz rentes, ganancia.*

rentar: *v.* *Producir una renta o rentes.*

renteru, -a, ella: *sust.* Persona [*que paga una renta*]. **2** *Persona [que cobra rentes]*.

reserva, la: *sust.* Fondu que se constituye al repartir los beneficios d'una empresa pa reforzala énte posibles eventualidaes. || **Reserva estatutaria**, reserva que vien ordenada nos estatutos. || **Reserva ilegal**, reserva

obligada por la llei. || **Reserva voluntaria**, la reserva que deciden los socios de la empresa.

resultáu, el: *sust.* **5** *Ganancia que resulta d'una operación comercial.* **a** Cantidad que sal al restar a los ingresos tolos gastos nuna operación mercantil; si la cifra ye positiva llámase beneficiu o superávit y si ye negativa perda o déficit. **b** Beneficiu o perda que tien una sociedadá nun exerciciu económicu, calcúlase restándoy a los ingresos los gastos.

revolución, la: *sust.* *Cambéu [bruscu y violentu na situación política d'un país].* **a** Cambéu bruscu nes instituciones polítiques, económicques o sociales d'un país.

rexistrador, -ora, el/la: *sust.* *Persona [que s'encarga d'un rexistru públicu].* || **Rexistrador de la Propiedá**, persona que s'encarga del Rexistru de la Propiedá.

rexistrador, -ora, -or (-oro): *ax.* *Que rexistra.* **2** *Dau a rexistrar.*

rexistrar: *v.* *Apuntar [ordenadamente nun llibru, nun llistáu un datu o datos pa conservalos].* **a** Anotar nun rexistru públicu les resoluciones de l'autoridá o los actos xurídicos de les persones físiques y xurídiques.

rexistru, el: *sust.* *Aición y efeutu de rexistrar.* **2** *Llibru llistáu [con datos que se quieren conservar ordenadamente].* **3** *Sitiu, oficina [onde se guarden ordenadamente datos públicos pa conservalos].* || **Rexistru de la Propiedá**, oficina onde se guarden los datos referentes a los bienes inmuebles pa beneficiu de terceros.

riesgu, el: *sust.* *Situación [na que se pue producir un dañu].* **2** *Posibilidá o amenaza [de producise un dañu].* **a** Caúna de les continxencies que puen ser oxetu d'un contratu de seguru. || **Central de riesgos**, serviciu que dan los bancos centrales a partir de la información que-yos suministren les entidaes de creitu sobre los riesgos bancarios que van asumiendo los sos clientes, col fin de controlar los problemes de reembolsu. || **Diversificación del riesgu**, inversión nuna variedá d'activos o valores col fin de reducir el riesgu. || **Operaciones de capital riesgo**, fondos a llargu plazu invertíos n'empreses con actividá d'altu riesgu, qu'esixen una rentabilidá mui elevada, yá que munchos d'estos proyeutos fracasen. || **Riesgu de firma**, riesgu qu'assume una institución financiera al conceder a un cliente (avales, garantíes, efeutos, cheques, etc.), polos que responde ésta ante terceros en casu d'insolvencia del cliente. || **Sociedad de capital riesgo**, sociedad constituyida por aportaciones d'inversores con destín, polo xeneral, a negocios nuevos, que realicen operaciones de capital riesgo.

rindimientu, el: *sust.* *Aición y efeutu de rindir.* **2** *Cantidad [de daqué que se rinde, que se produz].* **3** *Capacidá de rindir o producir.* **a** Rentabilidá,

interés, beneficiu. || **Rindimientu d'un valor**, rellación ente la renta que produz y el preciu corriente d'esti nel mercáu. || **Tasa de Rindimientu Internu (TIR)**, tipu d'actualización que fai igual a cero'l valor actual netu de los cobros y pagos d'una operación económica o financiera, suponiendo qu'estos cobros y pagos s'invirtieren o financiarén, hasta'l vencimientu de la operación, al tipu igual que l'interés calculáu.

rindir: *v. Dar [munchu] productu [una tierra, un animal]. 2 Facer [munchu] trabayu [una persona]. a* Producir frutu o utilidá.

riqueza, la: *sust. Cualidá de ricu, de tener munchu dineru o bienes. 2 Abondanza de dineru, de bienes económicos. a* Conxuntu de bienes y activos a la so disposición que tien una persona.

S, s

- salariu, el:** *sust.* *Cantidad de dineru [que se paga al trabajador pol so trabaju].* **a** Pagu en dineru o n'otra forma que recibe un trabajador pola so producción de bienes y servicios.
- saldu, el:** *sust.* *Cantidad [que resulta de restar a una cantidad de dineru los gastos].* **2** *Conxuntu [de productos que nun se vendieron primero y que dempués se vienden rebaxaos].* || **Saldu acreedor,** saldu d'una cuenta contable nel que l'haber ye mayor que'l debe. || **Saldu deudor,** saldu d'una cuenta contable nel que'l debe ye mayor que l'haber. || **Saldu d'una cuenta contable,** resultáu de sumar per una parte toles anotaciones del debe y, per otra, les del haber, la diferencia ente entrambes dos ye'l saldu.
- sanción, la:** *sust.* *Afitamientu [qu'una autoridá fai sobre la validez d'una norma, d'una llei].* **2** *Castigu [que s'impón por nun cumplir una norma, una llei].* || **Sanción alministrativa,** sanción que s'aplica por nun cumplir con dalguna de les normas alministratives.
- sector, el:** *sust.* **3** *Parte [de les que tien un coeultivu, de les que tien un grupu con cararauterístiques comunes].* **a** *Conxuntu d'empreses bien diferenciaes nuna actividá económica.*
- seguridá, la:** *sust.* **2** *Sistema de vixilancia d'un edificiu, d'un bancu.* **3** *Sistema públicu de proteición social de los ciudadanos.* || **Seguridá Social,** organización estatal qu'atiende delles necesidaes económiqes y sanitaries de los ciudadanos.
- segu, el:** *sust.* **3** *Contratu [qu'obliga al cliente a pagar regularmente unes cantidaes de dineru qu'aseguren los gastos de riesgos futuros].* **4** *Empresa [que se dedica a facer contratos qu'obliquen a los clientes a pagar regularmente unes cantidaes de dineru qu'aseguren los gastos de riesgos futuros].* || **Corredor de Seguros,** axente que media nos contratos de seguros. || **Seguru de vida,** contratu qu'obliga al asegurador a entregar al aseguráu, pagando una cuota estipulada, una cantidad de dineru al comprobar que los fechos que se determinen asoceden nel tiempu previstu.
- serie, la:** *sust.* *Conxuntu [de cosas rellacionaes ente sí que s'asoceden con un orde].* || **En serie,** fabricáu mecánicamente y en grandes cantidaes acordies con un modelu únicu. || **Series de tiempu,** sucesión estadística de los valores que toma una variable a lo llargo del tiempu.
- serviciu, el:** *sust.* **3** *Organización [de les preparaes p'atender les necesidaes públiques].* **4** *Conxuntu [d'instalaciones, de personal preparaou*

p'atender les necesidaes públiques]. **7 pl.** Sector económicu terciariu. **a pl.** Conxuntu d'actividaes non productives de bienes materiales, que reciben los ciudadanos, como son, l'alministración, la enseñanza, la sanidá o'l turismu.

sinusoide, la: *sust.* Curva que representa gráficamente la función trigonométrica senu.

social: *ax.* De la sociedad. **2** Que vive en sociedad. **3** Del sociu, de los socios. **4** De la convivencia de los miembros d'una sociedad. || **Asistencia Social**, ayuda, que la seguridá social y otres entidaes conceden a los sos beneficiarios, p'atender situaciones de necesidá. || **Asistente social**, persona titulada, que se dedica a solucionar problemes d'orde social o personal a individuos o a grupos d'individuos, ofreciendo conseyu, xestiónes, información, etc. || **Beneficiariu de la Seguridá Social**, persona que tien derechu a recibir una ayuda de la Seguridá Social. || **Domiciliu social**, el domiciliu d'una empresa o una entidá. || **Gastu social**, partida presupuestaria del gastu públicu que se destina a les necesidaes básiques de les persones. || **Obra social**, centru o institución con oxetivos culturales o benéficos. || **Persona social**, Persona xurídica. || **Presión social**, influencies qu'exerce la sociedad sobre los individuos que formen parte d'ella. || **Razón social**, nome rexistráu [d'una empresa]. || **Salariu social**, salariu que l'alministración concede a persones sin ingresos p'atender les necesidaes mínimes.

sobreproducción, la: *sust.* Producción excesiva. **a** procesu económicu nel que se xeneren cantidaes mayores de les que se necesiten. **b** Escedente d'oferta sobre la demanda.

sobresueldu, el: *sust.* Cantidá [que s'amiesta a un sueldu]. **a** Cantidá qu'incluye pagos estraordinarios d'una empresa a un trabayador por delles causes.

socialismu, el: *sust.* Sistema políticu, social y económicu [onde l'estáu defende'l desanicu de les diferencies de clas social y l'alministración de los bienes pol estáu]. **2** Doctrina política [que defende un sistema onde se desanicien les diferencies de clas social y onde los bienes los alministra l'estáu]. **a** Réxime económicu sofitáu na existencia de capital públicu. || **Socialismu científicu, Marx y Engels**, Karl Marx (1818-1883) y Friedrich Engels (1820-1895), son los pensadores más importantes del Socialismu Científicu. Les bases de la so doctrina son: l'anális científicu de la sociedad, l'estudiu del desarrollu de la historia y la interpretación económica de la historia. Xuntos elaboraron la tesis filosófica del Materialismu Históricu y Materialismu Dialécticu. En 1848 asoleyen la

obra *El Manifiestu Comunista*, na que llantaron les idees cimeres de la so teoría.

socialista: *ax.* Del socialismu. **2** Partidariu del socialismu.

socializar: *v.* Facese dueñu [l'estáu d'empreses o d'industries]. **2** Pasar a ser posesión del estáu [una empresa, una industria].

sociedá, la: *sust.* Conxuntu [de persones que conviven y que formen un país, una rexón]. **3** Asociación de persones [que pauten pa llograr un fin común, pa llevar un negociu]. **4** Conxuntu de circunstancies propies de la convivencia colos demás nun momentu determináu]. || **Sociedá anónima**, sociedá mercantil con personalidá xurídica con capital integro por aportaciones de los socios y dividíu n'aiciones. || **Sociedá civil**, sociedá creada d'acuerdu con les normes xurídiques ensin ánimu de ganancia. || **Sociedá de consumu**, sistema económicu basáu na creación de riqueza pol consumu de productos. || **Sociedá llimitada**, sociedá mercantil con personalidá xurídica, con capital integro por aportaciones de los socios y dividíu en participaciones. || **Sociedá mercantil**, sociedá constituyida según les normes xurídiques con ánimu de ganancia.

soscripción, la: *sust.* Aición y efeutu de soscribir. **2** Papel onde daquién se soscribe. **a** Actu pol que daquién s'obliga a adquirir títulos de nueva emisión.

subemplegu, el: *sust.* Númeru de persones que nes estadístiques d'emplegu trabayen unes poques hores al día o unos pocos díes al añu.

subproductu, el: *sust.* Productu [que se llogra secundariamente al fabricar otru productu].

subsidiu, el: *sust.* Pensión, ayuda [económica]. **a** Ayuda económica concedida pola alministración pa cubrir una necesidá social o económica.

subvención, la: *sust.* Aición y efeutu de subvencionar. **2** Cantidá de dineru [cola que se subvenciona daqué].

subvencionar: *v.* Ayudar con [una cantidá de dineru un organismu] pa [daqué]. **a** Beneficiu económicu que l'alministración concede a una persona física o xurídica, tando ésta obligada a cumplir delles condiciones.

sueldu, el: *sust.* Cantidá de dineru [que se paga regularmente por facer un trabayu]. **a** Salariu.

superávit, el: *sust.* Escesu [d'ingresos económicos, penriba de los gastos]. **a** Resultáu d'una operación, d'una empresa, d'una sociedá, de l'alministración, cuando los ingresos son mayores que los gastos.

sustituyir: *v.* Poner [una persona, una cosa nel sitiu, nel puestu] de [otra]. **a** Fálase de sustituyir, n'economía, cuando dos o más bienes puen satisfacer la mesma necesidá o distintos factores productivos puen algamar los mesmos fines.

suxetividá, la: *sust. Cualidá de suxetivu.*

suxetivismu, el: *sust. Cualidá de suxetivu. 2 Doctrina [filosófica que fai depender del suxetu'l conocimientu de les coses].*

suxetivu, -a, -o: *ax. Del suxetu. 2 Qu'atalanta la realidá baxo'l puntu de vista del suxetu, de la persona que xulga. 3 Personal, propiu de cada persona.*

suxetu, el: *sust. Persona entendida como ente [que piensa, xulga y conoz les coses].*

T, t

- tabla, la:** sust. **8 Serie** [ordenada de valores numéricos]. || **Les tables d'Entraes-Salies de producción de Leontief**, Vassily Leontief (1906-1999) economista norteamericano, rusu de nacencia, recibió en 1973 el Nobel d'Economía pola ellaboración de les tables d'Entraes-Salies de producción. Estes tables estremen la Producción Nacional ente los sectores que lo reciben (entraes) y los sectores que lo orixinen (salies), cuantificando lo qu'adquier el consumidor y lo que ye adquirío por caín de los otros sectores.
- talón, el:** sust. **3 Cheque** [bancariu]. **4 Documentu** [que se dixebra d'un papel onde queda constancia d'él].
- tantu, el:** sust. *Cantidad proporcional.* || **Tantu por cientu**, proporción [de daqué] en referencia a un total fixáu en cien unidaes.
- tarifa, la:** sust. *Preciu [que tien fixáu daqué].* **a** Arancel. **b** Tabla de precios, derechos o cuotes tributaries.
- tarxeta, la:** sust. *Pedazu [de papel, de plásticu que lleva datos escritos].* || **Tarxeta de creitu**, tarxeta [cola que se paga nos comercios, cola que se saca dineru d'un caxeru, cola que se paguen servicios].
- tasa, la:** sust. *Aición y efeltu de tasar.* **2 Impuestu.** **3 Preciu** [que se tasa pa daqué]. || **Tasa de cambiu**, valor d'una moneda con respeto a otra. || **Tasa de desemplegu**, porcentaxe de la población activa que ta desemplegada. || **Tasa d'interés**, porcentaxe que representen los intereses sobre'l capital.
- tasar:** v. *Poner un preciu a [daqué].* **2 Axustar** [el gastu, el consumu de daqué] a una midida. **a** Fixar el preciu o valorar una cosa.
- tenedor, -ora, el/la:** sust. *Persona que lleva los llibros de contabilidad.* **b** Persona que tien lexítimamente dalguna lletra de cambéu u otro valor endosable.
- terratiente, el/la:** sust. *Amu de munches tierres.* **a** Persona que ye propietaria de grandes estensiones agrícolas **b** Llatifundista.
- tesorería, la:** sust. *Cargu de tesoreru.* **2 Despachu** [onde trabaya un tesoreru]. **a** Disponible que tien un empresariu, en metálico, monedes o billetes, o daqué fácilmente realizable.
- testaferru, el:** sust. *Persona qu'intervién nun negociu, nun contratu empréstandu'l so nome a otro, que ye l'interesáu.*
- teunoloxía, la:** sust. *Estudiu de les téuniques [aplicaes a la industria].* **2 Aplicación** [de les conocencies científiques al mundu práuticu, a la explotación de recursos]. || **Tresferencia de teunoloxía**, adquisición d'un

- conxuntu de conocencies aplicaes, organizaes acordies con un sistema, que contribuyen al espoxigue económicu d'un país. || **Nueves teunoloxíes**, teunoloxíes de la información y de la comunicación.
- tipu, el:** *sust. Modelu [que s'imita, que val de referencia].* **a** Rellación espresada en forma relativa ente variables económicques. || **Tipu d'interés**, costu, espresáu en tantu por cientu anual, que s'aplica a un creitu, empréstanu o a otra obligación financiera pa producir l'interés. || **Tipu impositivu**, númeru, espresáu en tantu por cientu, que s'aplica a la base impositiva pa llograr el valor del impuestu.
- títulu, el:** *sust. Documentu xurídicu [que demuestra la propiedá d'una inversión, d'una compra, etc, o determina una obligación].* **a** Documentu financieru que representa deuda pública o valor comercial.
- tomador, -ora, el/la:** *sust.* Persona a la orde de quien se xira una lletra de cambéu. **a** Persona que contrata un seguru.
- trabayu, el:** *sust. Aición y efeutu de trabayar.* **2** *Sitiu o actividá [na que se trabaya].* **a** Factor productivu básicu, que se combina cola tierra y el capital, pa xenerar bienes y servicios. || **Accidente de trabayu**, mancadura o enfermedá que sufre un trabayador na execución d'un trabayu por cuenta ayena. || **Bolsa de trabayu**, muérganu encargáu d'acoyer ufiertes y demandes de trabayu y d'asoleyales a los interesaos. || **Grupu de trabayu**, conxuntu de persones organizaes pa facer un trabayu a comuña. || **Hipótesis de trabayu**, hipótesis provisional que s'utiliza como base d'una investigación, que pue negar o confirmar el valor d'aquella.
- tresferencia, la:** *sust. Aición y efeutu de tresferir.* **2** *Cosa [que se tresfier].* **3** *Documentu [que demuestra que daqué se tresfirió].* || **Pagu por tresferencia**, pagu que se fai pa cumplir una obligación pecuniaria per aciu d'una tresferencia bancaria a la cuenta del acreedor. || **Tresferencia bancaria**, operación que fai un bancu por orde d'un cliente mediante el trespasu de fondos de la cuenta qu'ésti tien na entidá a otru bancu o a una sucursal propia, pagando una comisión. || **Tresferencia de capital**, subvención qu'un organismu públicu concede a una empresa, a una persona pa financiar les inversiones y operaciones de capital fixo. || **Tresferencia mortis causa**, tresmisión de bienes o derechos que se realiza dempués del fallecimiento del causante. || **Tresferencies corrientes**, subvenciones qu'un organismu públicu concede a les empreses productores de bienes y servicios col oxetu de menguar los costes de producción y los precios, incluyendo subvenciones sociales a les families. || **Tresferencies de fondos**, unviu internacionales de fondos que realicen los residentes d'un país al exterior ensin recibir

nada a cambéu. | Sumes de dineru que manden los inmigrantes d'un país a los familiares que tienen nel país d'orixe y, que figuren na balanza de pagos xunto coles donaciones y les otres tresferencies.

tresferible: *ax.* *Que se pue tresferir.*

tresferir: *v.* *Pasar [un derechu una propiedá d'una persona a otra, d'un gobiernu a otru].* **a** *Facer una tresferencia de dineru.*

trespasu, el: *sust.* *Aición y efeutu de trespasar.* **2** *Cantidá [que se paga al trespasar un negociu].* **3** *Documentu [que demuestra que se trespasa un negociu].* **a** *Tresferencia efeutiva del vendedor al comprador de una propiedá.* **b** *Fondu de comerciu.*

tribunal, el: *sust.* *Sitiu o edificiu [onde un xuez alministra xusticia].* **2** *Conxuntu [de persones que xulguen nun xuiciu, nun esame].* || **Tribunal de Cuentes,** *organismu qu'esamina y censura toles cuentas del Estáu.*

tributar: *v.* *Pagar un tributu o tributos.*

tributariu,- a,- o: *ax.* *Del tributu.* **2** *Que ta obligáu a pagar tributu.*

tributu, el: *sust.* *Impuestu.* **a** *Contribución obligatoria.* **b** *Cantidá de dineru que los individuos y les empreses tán obligaos a pagar al Estáu pa contribuyir a los sos ingresos.*

troca, la: *sust.* *Aición y efeutu de trocar.* **a** *Intercambiu de bienes y servicios ensin la mediación del dineru.*

trocar: *v.* *Cambiar una cosa por otra.*

U, u

ufiarta, la: *sust. Aición y efeutu d'ufiarta. 2 Cosa [que s'ufiarta]. 4 Preciu rebaxáu [de daqué]. a* Propuesta pa contratar. **b** Conxuntu de mercancíes que se presenten nel mercáu con un preciu concretu y nun momentu determináu.

ufiartar: *v. Ofrecer. 2 Vender [daqué col preciu rebaxáu]. a* Ofrecer el preciu que se ta dispuestu a pagar por un bien o un serviciu.

usuariu, -a, l'la: *sust. Persona qu'usa o consume daqué. a* Persona qu'utiliza l'ordenador pa sistematizar el llabor, guardar información, entrar nes bases de datos, coneutase con otres persones pa compartir información, etc.

usufructu, l': *sust. Derechu [a usar bienes ajenos ensin poder camudalos]. a* Utilidaes, frutos o provechos que se puen sacar de daqué.

usura, la: *sust. Interés [grande que se pide por un empréstanu]. 2 Actividá de pidir munchu interés [por un empréstanu]. 3 Enclín a pidir munchu interés [por un empréstanu].*

utilidá, la: *sust. Cualidá d'útil. 2 Provechu, beneficiu, interés [que se llogra usando daqué]. || Llei de la utilidá marxinal decreciente,* fenómenu pol qu'a medida qu'aumenta la cantidá consumida d'un bien, la utilidá adicional consiguida ye más pequeña. || **Utilidá marxinal,** satisfacción que recibe'l consumidor al consumir una unidá más d'un bien. || **Utilidá marxinal decreciente,** a partir d'un nivel de consumu d'un bien determináu la utilidá marxinal o satisfacción adicional, qu'esti proporciona, será menor a medida que se vaigan consumiendo más unidaes d'esi bien.

- valir:** v. Tener un valor de [una cantidad de dineru]. **12** Compensar, facer rentable [daqué]. **a** Producir, dar ganancias o interés. **b** costar, sumar o xubir en números y cuentas. **c** Tener un preciu determináu pa mercar.
- valor, el:** sust. **2** Cantidad [de dineru que se pide o se paga empara de daqué]. **7** Equivalencia [d'una moneda en comparanza con otra]. **9** Títulu [que demuestra la porción d'un capital invertío]. **10** pl. Porción de capital [d'una compañía, d'una sociedad]. **a** Cantidad de dineru que se recibe empara de la utilidá d'un bien, que se cuantifica con caráuter suxetivu nel momentu de mercar. || **Valor Actual Netu**, valor presente d'un determináu númeru de fluxos de caja futuros, nun determináu periodu de tiempu; los fluxos de caja descuéntense a una tasa o tipu d'interés constante.
- variable, la:** sust. Valor [aritméticu cambiante de los que determinen les carauterístiques d'un fenómeno físicu, económicu, sociolóxicu].
- veceru, -a, el/la:** sust. Persona [que merca davezu a un vendedor]. **2** Persona [que viende davezu daqué a una casa].
- velocidá, la:** sust. Rellación [qu'hai ente'l trabayu fechu y el tiempu emplegáu]. || **Velocidá de circulación**, númeru de veces qu'una unidá monetaria cambia de persona nun periodu dau.
- vencimientu, el:** sust. Aición y efeutu de vencer. **a** Dexar de valir daqué por cumplise'l plazu de validez establecíu. **b** Acabar un plazu de validez. **c** Cumplimientu del plazu d'una deuda, d'una obligación.
- vender:** v. Dar [una cosa empara de dineru]. **a** prnl. Dexase sobornar. || **Vender una idea**, esparder una idea que se presenta como bona.
- venta, la:** sust. Aición y efeutu de vender o vendese. **2** Cosa o conxuntu de cosas [que se vienden]. **3** Cantidad de dineru [que se saca de vender].
- ventaya (~ ventaxa), la:** sust. Cualidá o cualidaes [que faen meyor]. **2** Beneficiu [que se saca de daqué]. **a** Superioridá o meyoría de daqué o daquién respeuto a otra persona o cosa. **b** Sueldu sobreañadíu al común que gocien otros. || **Ricardo y les ventayes comparatives**, David Ricardo (1772-1823), perimportante economista británicu de la escuela clásica, plantea per primer vez la teoría de les «ventayes comparatives», qu'esplica los beneficios que tienen los qu'actúen nel comerciu internacional, en cuenta de l'autarquía y l'aisllamientu económicu. Esta teoría diz que, nunes condiciones determinaes, maximizaráse'l productu total que se llogra de la especialización y el cambéu si cada país o rexón s'especializa na producción d'aquellos bienes o servicios nos que'l so

costu comparativu seya rellativamente menor. Les idees de Ricardo tán recoyíes nel llibru «Principios d'Economía Política». Lo que plantea Ricardo pue ser ampliao a tola clas d'intercambiu y división del trabayu ente les persones, les empreses o los países. || **Ventayes competitives**, les ventayes comparatives que nun surden de los recursos naturales o d'otros elementos que s'asemeyen, sinón de la teunoloxía, la xestión y la formación llámense ventayes competitives.

X, x

xerencia, la: *sust.* **a** Cargu de xerente. **b** Xestión que ye propia del xerente. **c** Oficina del xerente. **d** Tiempu qu'una persona ocupa'l cargu de xerente. **e** Conxuntu d'emplegaos d'alta cualificación, que dirixen y xestionen los asuntos d'una empresa.

xerente, el/la: *sust.* Persona que lleva la xestión alministrativa d'una empresa, d'una institución.

xestión, la: *sust.* **2** Conxuntu [*de les aiciones que formen un trámite alministrativu, xudicial, empresarial, políticu*].

xestionar: *v.* *Facer [daqué per aciu de xestiones]*. **3** Alministrar [*daqué*].

xestor, -ora, el/la: *sust.* Persona [*que xestiona*].

xestoría, la: *sust.* Negociáu [*onde se xestionen trámites de los clientes*].

xirar: *v.* **a** Emitir llibrances, talones, lletres de cambéu y otres órdenes de pagu. **b** Mandar dineru per xiru postal o telegráficu.

xiru, el: *sust.* Aición y efeutu de xirar.

xornal, el: *sust.* Soldada, cantidá de dineru [*que se paga regularmente por facer un trabayu*]. **2** Sueldu [*que correspuende a un día de trabayu*].

xubilación, la: *sust.* Aición y efeutu de xubilar. **2** Dineru [*que cobra un xubiláu*]. **a** Llibranza del serviciu que se-y da a un trabayador depués de determinaos años de trabayu o cuando tien cierta edá, cobrando una pensión mensual d'acuerdu cola so vida llaboral.

xuez, xueza, el/la: *sust.* Persona [*que tien autoridá pa xulgar y dar una sentencia*]. **2** Persona [*que xulga daqué*].

xunta, la: *sust.* Aición y efeutu de xuntar. **4** Conxuntu [*de persones que dirixen una asociación, una empresa*]. **5** Muérganu coleutivu [*que gobierna un país nun periodu especial*]. || **Xunta d'acreedores**, muérganu onde participen tolos acreedores d'un mesmu deudor que ta declaráu en suspensión de pagos. || **Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies**, parllamentu, institución representativa de los asturianos. **2** Muérganu históricu representativu de los conceyos asturianos.

xuntar: *v.* Axuntar.

xurídicu, -a, -o: *ax.* Del derechu, de la llei, de la xusticia.

xurisconsultu, -a, el/la: *sust.* Espertu [*en materies xurídiques*]. **a** Persona que se dedica al estudiu, interpretación y aplicación del derechu.

xurisdicción, la: *sust.* Poder [*d'una autoridá p'aplicar les lleis nun xuiciu*]. **2** Territoriu [*onde exerce la so autoridá un xuez, una autoridá*].

xurisdiccional: *ax.* De la xurisdicción.

xurisprudencia, la: *sust.* Ciencia [del derechu]. **2** Conxuntu [de les sentencies de xucios yá fechos que formen un cuerpu doctrinal]. **3** Criteriu [pa emitir un xuciu, basáu en sentencies yá feches].

xurista, el/la: *sust.* Persona [que se dedica al estudiu de les lleis]. **2** Persona [qu'exerce funciones xurídiques]. **a** Profesional xurídicu.

xustificante, el: *sust.* Documentu [que demuestra un pagu, un trámite].

xustipreciu, el: *sust.* Tasación de daqué.

Z, z

zabarceru, -a, el/la: *sust. Persona [que zaborcia].*

zabarceru, -a, -o: *ax. Que zaborcia. 2 Dau a zaborciar. 3 Charrán, que fala muncho.*

zaborciar: *v. Dedicase a vender y revender [mercancías diferentes]. 2 Revolver, enredar. 3 Metese [n'asuntos ayenos].*

zagurriu, -a, -o: *ax. Que nun tien valor [daqué].*

zampar: *v. fam. Cobrar [muncho por mercar daqué, por un serviciu].*

zona, la: *sust. 3 Parte [d'una superficie, d'un territoriu estremada d'otres por carauterístiques diferentes]. || Eurozona, espaciu integráu polos países de la XE, que tienen al euro como moneda. || Zona franca, llugar perfectamente definíu, nun país, onde se puen meter mercancías ensin pagar derechos aduaneros y establecese empreses que nun perxudiquen a la so economía. || Zona industrial, la superficie reservada pa instalaciones industriales. || Zona monetaria, área constituyida por países que caltienen rrellaciones monetaries especiales.*

Propuestes de Terminoloxía Asturiana

1. *Términos básicos d'Economía y Empresa*
G. Ovidio Villa Balbona & Fernanda Valdés Rodríguez

Alvertencia

Encamentamos a toes aquelles persones interesaes
qu'escriban a l'Academia de la Llingua Asturiana
les observaciones que-yos paezan afayadices

ACADEMIA DE LA LLINGUA ASTURIANA
Apartáu 574 – 33080 Uviéu
Corréu electrónicu: alla@asturnet.es

ACADEMIA DE LA
LLINGUA ASTURIANA

GOBIERNU DEL
PRINCIPÁU D'ASTURIES

ta" T E R M A S T

